Krajevne novice

Glasilo občine Šmartno pri Litiji

Julij 2024
Letnik 9, številka 6

Iz tokratne vsebine:

Pogovor z mag. Francem Propsom
stran 4 – 5

Obisk gradu Bogenšperk v številkah
stran 10

Podružnična šola Štangarske Poljane praznuje 50 let
stran 8

PGD Kostrevnica – 100 let v službi ljudstva
stran 17

ISSN 2463-8579

Ponosni na Slovenijo, ponosni na narod

Rojstni dan naše domovine je zame eden lepših praznikov. Prebudi lepe občutke na misel, da smo Slovenke in Slovenci že bili in smo lahko eno.

Enotnost, ki ni samoumevna in je v sodobnih časih preredko videna. Področje, na katerem se ljubezen do naše domovine resnično lepo pokaže in nas vse skupaj poveže, je seveda šport. In ravno športniki nas v letošnjem letu povezujejo ter pišejo zgodbe, ki človeku vzbudijo domoljubna čustva in zavest, da smo kot narod lahko enotni in stremimo k skupnemu cilju.

Za primer vzemimo evropsko nogometno prvenstvo, dogodek, na katerem je v tekmovalnem smislu povezanih 24 evropskih držav. Čeprav smo eden drugemu tekmec, skupaj tvorimo celoto. Kljub temu da je zmagovalec lahko samo eden, ima vsaka reprezentanca ravno zaradi stika z najboljšimi možnost napredka in ambicijo doseganja še boljših rezultatov.

Letošnje praznovanje našega praznika je sovpadlo z 20-letnico vstopa v Evropsko unijo. Če gre verjeti podatkom, je bila to peta največja in najbolje pripravljena širitev v njeni dosedanji zgodovini.

Moja primerjava z evropskim prvenstvom gre predvsem v smeri, da si enako kot pri športu Slovenke in Slovenci zaslužimo biti del Evropske unije in morda še bolj pomembno, da smo udeleženi tudi pri določanju prihodnosti Evropske unije.

Miselnost, da nas majhnost ali kakšna druga lastnost pri tem omejuje, je enakovredna tej, ki bi jo lahko imeli naši športniki. Na srečo so nam ravno oni vzor, da se enotnost in ekipni duh na evropskem nivoju obrestujeta.

V prihodnosti nas čaka soočenje z vprašanjem, ali smo kot narod dovolj močni in zavedni, da stopimo skupaj tudi v primeru razvojnih vprašanj in dobrobiti naše družbe, ki nam jih omogoča članstvo v Evropski uniji.

Zato je moja želja, da bi bili pri ciljih, ki bodo v prihodnosti določali smer ekonomskega in infrastrukturnega razvoja, enotni kot država, enotni kot ekipa in na evropskem parketu nastopali suvereno kot pri odločitvi za našo neodvisno državo.

Vsem šolarkam in šolarjem želim lepe počitnice, bralkam in bralcem pa sproščeno poletje.

Blaž Izlakar, župan

Občina Šmartno pri Litiji
Tomazinova ulica 2, 1275 Šmartno pri Litiji
Elektronski naslov: info@smartno-litija.si
Telefon: 01 896 27 70
Faks: 059 097 480

Uradne ure
Ponedeljek: 8.00–12.00 in 13.00–15.00
Sreda: 8.00–12.00 in 13.00–17.00
Petek: 8.00–13.00
Uradne ure župana so po dogovoru, zaželena je predhodna najava na telefonsko številko 01 896 27 70.

Glasilo občine Šmartno pri Litiji Krajevne novice
Prispevke in oglase za naslednjo številko Krajevnih novic, ki bo izšla septembra 2024, pričakujemo najkasneje do srede, 28. 8. 2024, na elektronski naslov uredništva: **krajevnenovice@bogensperk.si**. Članke, prejete po tem datumu, bomo objavili v okviru možnosti. Avtorje prispevkov in naročnike oglasov naprošamo, naj pri pisanju in oblikovanju upoštevajo navodila, ki so objavljena na spletni strani Občine Šmartno pri Litiji.

Izdajatelj:
Javni zavod Bogenšperk

Odgovorni urednik:
dr. Jernej Kotar

Uredniški odbor:
Katarina Kragelj, Domen Merzel, Matjaž Hostnik, Uroš Pušnik in Aleš Kralj

Jezikovni pregled:
Janoš Železnik

Naslovna fotografija:
Podružnična cerkev sv. Roka na Felič Vrhu

Foto:
Dejan Stanič

Prelom in tisk:
Četisk d. o. o.
Bežigrajska cesta 5
3000 Celje

https://obcina.smartno.si/mediji/krajevne-novice/

Glasilo izhaja v nakladi 1800 izvodov in je brezplačno.

ISSN 2463-8579

Zlata knjiga in Knjiga najboljših dosežkov

Avtorica članka: mag. Karmen Sadar, Občina Šmartno pri Litiji

Na gradu Bogenšperk je 20. 6. 2024 potekal tradicionalni slavnostni vpis učencev v Zlato knjigo in Knjigo najboljših dosežkov občine Šmartno pri Litiji. Vanjo so lahko vpisani učenci Osnovne šole Šmartno pri Litiji in Glasbene šole Litija - Šmartno, pogoje za vpis pa določa Pravilnik o vpisu v »Zlato knjigo« in »Knjigo najboljših dosežkov« v občini Šmartno pri Litiji.

V Zlato knjigo so lahko vpisani učenke in učenci zaključnih razredov, ki so obiskovali OŠ Šmartno pri Litiji in so v 6., 7., 8. in 9. razredu dosegli povprečno oceno najmanj 4,53. Od tega je bila lahko le ena ocena »dobro« in nobena nižja od »dobro«. V Zlato knjigo so lahko vpisani tudi učenke in učenci GŠ Litija - Šmartno ali drugih glasbenih šol, ki imajo stalno bivališče v občini Šmartno pri Litiji in so zaključili glasbeno šolanje v izbranem programu na nižji oziroma višji stopnji ter bili v vseh razredih pri glavnem predmetu ocenjeni z odlično oceno.

V Knjigo najboljših dosežkov se vpisujejo pomembni dosežki učenk in učencev, ki so jih v obdobju preteklega šolskega leta dosegli na tekmovanjih iz znanj, ki jih za vsako šolsko leto objavi Zavod RS za šolstvo. Gre za tekmovanja s področij slovenščine, zgodovine, angleščine, matematike, logike, astronomije in znanja o sladkorni bolezni. V Knjigo najboljših dosežkov so lahko vpisani učenke in učenci, ki so na omenjenih tekmovanjih dosegli zlato ali srebrno priznanje ali dosegli naslov »državni prvak v znanju«.

Letos je bilo v Zlato knjigo vpisanih kar 20 učencev (trije od njih so bili uspešni tako v OŠ Šmartno kot v GŠ Litija - Šmartno), v Knjigo najboljših dosežkov pa 27 učencev. Župan je učencem podelil knjižne nagrade in priznanja. Program prireditve je letos pripravila Glasbena šola Litija - Šmartno, povezovali pa sta ga Polonca Demšar in Mirjam Šolar.

Pogovor z ministrom za javno upravo, mag. Francem Propsom

Vprašanja postavil: dr. Jernej Kotar

V uredništvu si že od začetka izhajanja glasila prizadevamo, da bi v vsaki številki našim bralkam in bralcem v branje ponudili kar se da zanimiv intervju. V vseh teh letih smo tako opravili pogovore s številnimi posamezniki, ki s svojim delom pomembno zaznamujejo domače okolje. Med njimi pa je bilo že tudi veliko takšnih, ki so se uveljavili na državni ravni. Na prav vse smo lahko upravičeno ponosni.

Veseli nas, da se je našemu povabilu tokrat prijazno odzval mag. Franc Props, minister za javno upravo. Gospod Props, v imenu uredništva se vam najlepše zahvaljujem, da ste si kljub natrpanemu urniku vzeli čas za pogovor z nami. Večina vas gotovo že zelo dobro pozna, ampak naj ne bo za začetek najinega klepeta odveč vaša kratka predstavitev.

Vse življenje živim v Dragovškem, kraju v zahodnem delu naše občine. Po zaključeni osnovni šoli v Šmartnem sem se odpravil v Ljubljano najprej v srednjo šolo, nato pa sem našel tam tudi zaposlitev. Z izjemo dveh let, ko sem pred izvolitvijo v DZ vodil upravno enoto v Litiji, sem bil tako vsakodnevno na poti v Ljubljano in domov. Ne glede na to, da je okoli doma vedno potrebno kaj postoriti, mi uspeva čas posvetiti tudi aktivnostim, pri katerih dam lahko misli na pašo in razbremenim glavo. Dolgoletno redno petkovo igranje malega nogometa, preživljanje dopusta na snežni in jadralni deski, občasni pohodi ob koncu tedna po naših okoliških hribih in še bi se kaj našlo. Veliko veselja mi prinašata tudi moja vnukinja in vnuk. To, da se dobro razumeš v družini z domačimi in že odraslimi otroki ter sosedi, največ prispeva k temu, da si v življenju zadovoljen.

Za vas ne moremo reči, da ste ravno novinec v politiki, saj je za vami že dolga politična kariera, ki ste jo začeli leta 2010 kot svetnik tedaj še mlade Občine Šmartno pri Litiji. Kako danes gledate na ta čas in kaj vas je spodbudilo za vstop v politiko?

Če sem iskren, je do marca 2022 politika v mojem zasebnem in poslovnem življenju zavzemala zelo malo prostora. Res me je prvi šmarski župan, gospod Milan Izlakar, leta 2002 povabil, da kandidiram za občinskega svetnika na Listi za Občino Šmartno. In ker sem pristal, bi bil neodgovoren, če ne bi nato po svojih najboljših močeh pomagal pri njegovi županski kandidaturi. Res si je pred tem z enako mislečimi iskreno prizadeval, da Šmartno postane svoja občina. Prepričan je bil, da bo lokalna skupnost lažje nekaj dosegla, če bo imela svojo občino. Sam sem bil predtem sicer do delitve nekdanje skupne Občine Litija na dve občini zadržan. Vendar je do delitve Občine Litija na občini Litija in Šmartno pri Litji prišlo po volji večine prebivalcev. Ko pa smo imeli svojo občino, je bilo potrebno z njo začeti tudi upravljati. Že od časov nekdanje mladinske organizacije sem vedno aktiven pri urejanju skupnih stvari v domačih krajih. Mislim, da je vsak kot posameznik dolžan en del svojega časa nameniti tudi skupnosti, v kateri živi, in tako po svojih močeh in sposobnostih prispevati k temu, da nam je vsem bolje. Na Listi za Občino Šmartno sem bil v občinski svet prvič izvoljen leta 2010.

Kako pomembne se vam z vidika vaše današnje funkcije zdijo politične izkušnje, ki ste jih dobili kot član občinskega sveta?

Izpostavil bi dva vidika. Prvič, delo v občinskem svetu omogoča poglobljeno razumevanje delovanja lokalne samouprave, kar je koristno še posebej, ker je Ministrstvo za javno upravo odgovorno za pripravo normativnih podlag za delovanje občin. Drugič pa delo na občinski ravni omogoča neposreden vpogled v potrebe in skrbi lokalnih prebivalcev. Kot odločevalec na državni ravni lahko s tem

poznavanjem bolje oblikuješ politike, ki odražajo in naslavljajo lokalne potrebe na nacionalni ravni.

Potem ko ste bili v letih 2020–2022 načelnik Upravne enote Litija, ste bili aprila 2022 izvoljeni za poslanca Državnega zbora Republike Slovenije. Ali je bila odločitev za kandidaturo težka?

Ko sem dobil povabilo, da kandidiram, je bilo seveda na tehtnici, ali sem se pripravljen izpostaviti in izstopiti iz cone udobja, ki jo, roko na srce, predstavlja vodenje srednje velike upravne enote, kot je to UE Litija. Pretehtalo je, ko sem videl pristop in energijo, ki jo ima politična skupina Gibanje Svoboda, kako za vse prebivalce in gospodarstvo spremeniti stvari v Sloveniji v pozitivno smer. Tako kot takrat sem tudi danes prepričan, da politika z etabliranimi strankami, ki so s Slovenijo upravljale zadnjih 30 let, potrebuje osvežitev. Mogoče bo kdo rekel, da so se tudi prej pojavljale stranke z rokom trajanja enega mandata. Lahko jim odgovorim le, da Gibanje Svoboda ljudi nagovarja drugače in predvsem iskreno ter si z vsemi močmi prizadeva, da deluje v dobro vseh.

Imeti poslanca v Državnem zboru je zagotovo velika prednost in priložnost tudi za okolje, od koder prihaja, saj lahko na najvišjih nivojih opozarja na lokalno problematiko. Katere lokalne zadeve so bile za vas najpomembnejše, ko ste postali poslanec?

Občina Šmartno in župan največ energije vlagata v izgradnjo vrtca, celostno prometno strategijo, ki bo podlaga za črpanje sredstev, ki so povezana s prometom, sanacijo odlagališča Rakovnik, sanacijo plazov in odpravo posledic naravnih nesreč. Pri vseh teh aktivnostih, in kadar je župan izrazil potrebo tudi pri drugih zadevah, pomembnih za občino, sem v funkciji poslanca pomagal odpirati vrata do odločevalcev na posameznih resorjih.

Postati poslanec je velika čast in odgovornost, prinese pa seveda tudi veliko medijske pozornosti. Kako ste se navadili na novi ritem življenja?
V zasebnem sektorju, kjer sem bil zaposlen več kot 35 let, od tega vsaj 25 let na odločevalskih položajih, je ritem podoben kot sedaj. Medijsko je bila dejavnost, v kateri sem deloval, precej izpostavljena, tako da mi to, s čimer se danes srečujem, ni tuje. Sicer sem mnenja, da lahko do rešitev prideš veliko bolj učinkovito, če jih ne rešuješ pred javnostjo. Je pa seveda pomembno in nujno, da je javnost o namenu posamezne rešitve in sprejetih rešitvah seznanjena.

Že kot občinski svetnik ste se dodobra seznanili z delovanjem politike na lokalnem nivoju, ki je gotovo precej drugačna od državne. Kje vi opažate največje razlike?
Izvorne naloge občine so opravljanje lokalnih javnih služb, kot so oskrba z vodo, odvoz odpadkov, lokalne ceste, osnovnošolsko izobraževanje, lokalno prostorsko načrtovanje in druge storitve, ki so neposredno povezane z življenjem občanov na določenem območju. Lokalna politika je pogosto bolj osebna in neposredna, odločitve pa imajo lahko hitrejši in bolj opazen vpliv na življenje občanov. Delovanje župana in občinskega sveta je manj formalno in bolj prilagodljivo.

Država ureja širša in bolj splošna področja, kot so nacionalna varnost, zunanja politika, visokošolsko izobraževanje, zdravstveno varstvo, socialna varnost, gospodarski razvoj, transportna infrastruktura itd. Državna politika vključuje širše, kompleksnejše in pogosto bolj polarizirane politične razprave, ki vključujejo tudi nacionalne in mednarodne interese. Odločitve, ki jih sprejema vlada ali državni zbor, praviloma vplivajo na vse državljane, zato so podvržene strožjim pravilom, zakonom in postopkom, ki urejajo delovanje državnih institucij.

Odkar ste prevzeli položaj ministra, je vaš urnik gotovo še bolj natrpan, kot je bil prej. Kako usklajujete delovne in družinske obveznosti?
Kot sem že omenil, sem se z dinamiko, ki jo prinaša sedanje delo, srečeval med praktično celotno mojo kariero. V vsem tem času mi je nekako uspevalo, da sem ostal gospodar svojega časa in ga do določene mere uspešno delil med aktivnosti doma in te, ki jih je od mene zahtevalo delo v službi. Pomembno je, da vemo, da ni vse enako pomembno in da se kdaj v danem trenutku nerešljive stvari čez čas lahko rešijo veliko lažje ali celo same od sebe ter da vemo, da se nam v življenju lahko zgodijo tudi reči, na katere nimamo vpliva, in je zato čas, ki bi ga namenili njihovemu reševanju, vržen stran.

Kot minister se soočate z vrsto izzivov, toda tak položaj gotovo prinaša tudi veliko lepih trenutkov in zadovoljstva. Kaj vam je pri vaši novi funkciji najbolj všeč?
Kot poslanec sem praktično v trenutku spoznal veliko skupino novih izjemnih ljudi. Poslanska skupina Gibanja Svoboda je štela 41 ljudi iz cele Slovenije. Sedaj jih je 40. Vsak je s seboj prinesel svoje osebnostne lastnosti in lastnosti, ki so jih pri njih izoblikovala okolja, iz katerih prihajajo. Sami pozitivni posamezniki. Izjemna izkušnja, ki je ne bi bil deležen, če se ne bi odločil, da kandidiram za poslanca. Tudi na ministrstvu, ki ga vodim, je veliko izjemnih poznavalcev in strokovnjakov s področij, na katerih delujejo. Predstava pri državljanih glede zahtevnosti dela v državni administraciji je pogosto napačna. To je zahtevno delo. Je pa res, da vse ne teče vedno kot naoljen stroj. Prostora za izboljševanje je dovolj. In prav to, da bom nekaj prispeval k temu, da izboljšamo procese in postopke, kot vodja tudi sam, osmisli moje sedanje delo.

Za konec mi dovolite še eno vprašanje, ki ga zastavim vsem intervjuvancem, in sicer kakšne načrte imate za prihodnost?
Če dobro pomislim, nimam posebno velikih načrtov. Je glede na moja leta pozno, da bi jih delal. S hvaležnostjo pa bom sprejel, kar bo prinesel čas, skozi katerega mi bo dano potovati. Se veselim prihodnosti.

Gospod Props, še enkrat najlepša hvala za vaš čas. V imenu uredništva vam želim vse dobro, predvsem pa obilo uspeha pri vašem delu.

Klišejevski vstop v poletje

Avtorica članka: Živa Bučar

Preden se je junij začel, smo organizirali še zadnjo majsko izobraževalno-zabavno soboto, ki je bila v znamenju učenja.

Na delavnici *Učenje učenja* smo spoznali več tehnik za učinkovitejše učenje. Izmenjali smo si dobre prakse in metode učenja ter pridobili vpogled v različne pristope. Učili smo se o boljši organizaciji časa, vključno z uporabo urnikov in aplikacij za upravljanje časa. Raziskovali smo, kako različni učni stili vplivajo na učinkovitost učenja in kako lahko prilagodimo svoje metode učenja glede na naš osebni stil. S tem smo pridobili boljše razumevanje, kako se učimo in kako lahko prilagodimo svoje učenje za boljše rezultate. Pogovarjali smo se tudi o izzivih, s katerimi se srečujemo pri učenju, ter iskali rešitve za premostitev teh ovir. Diskutirali smo o tem, kako se soočiti s težavami, kot so pomanjkanje motivacije, stres in prokrastinacija. Delavnica je bila zelo koristna, saj smo pridobili nova znanja in veščine, ki nam bodo pomagale pri učenju na različnih področjih.

V juniju se je zdaj že dobro utečena Petkova liga odvila kar trikrat. Igrali smo namizne igre, kot sta Catan, Enka ipd. Najboljši del pa so bili seveda dobra družba, prigrizki in pijača. Hvala vsem, ki ste se nam pridružili!

V duhu prihajajočih Evropskih volitev smo se v torek, 4. 6., odpravili na ogled Hiše Evropske unije v Ljubljani. Tam smo najprej poslušali predstavitev o demokraciji in zgodovini Evropske unije. Izvedeli smo tudi veliko o naši denarni enoti evru in o tem, kakšne so bile posledice prehoda iz tolarja na evro. Zatem so nas poučili še o sami sestavi Evropske unije in kaj so naloge posameznih njenih komponent ter kako te komponente med seboj delujejo. Seveda se je veliko govorilo tudi o prihajajočih volitvah, v luči česar smo izvedeli tudi, kako lahko mi sami vplivamo in sodelujemo v Evropski uniji ter kaj ta ponuja mladim. Zatem smo si samostojno ogledali še multimedijski center, kjer smo še bolje spoznali Evropsko unijo, njene zgodbe in njeno delovanje.

KLIŠE

22. 6. smo na turnirju v odbojki na mivki, ki ga je organiziral Študentski klub Medvode, zastopali Kliše. Odigrali smo štiri igre, vsako boljšo od prejšnje, a žal odšli domov brez zmage. 16. 6. smo se udeležili *Festivala skupnosti* v Litiji, kjer smo postavili svojo stojnico in predstavili Kliše obiskovalcem. Na naši stojnici smo skupaj z društvom Lojtra organizirali tudi ulično debato, na kateri smo z mladimi debatirali o tem, kakšne dogodke bi si oni želeli v Litiji. Obiskovalcem stojnice smo predstavili tudi, kdo smo Klišejevci, kdo se nam lahko pridruži in kakšne projekte delamo. Hvala vsem, ki ste se ustavili ob naši stojnici!

27. 6. je na Klišeju potekala delavnica DIY totebag dizajn. Na njej smo preizkusili svojo kreativnost in poslikali »totebag« vrečke. Izdelali smo tudi kakšno zapestnico in ob prijetnem druženju že čutili duh poletja. Ker so poletne počitnice že dobro v teku, bi radi vsem bralcem sporočili tudi, da v juliju in avgustu uradne ure potekajo po poletnem urniku, torej samo ob sredah od 16.00 do 20.00.

Več informacij o dogodkih najdete na Klišejevem Facebook in Instagram profilu, več informacij o kampanji Mladinsko delo – aktivni za prihodnost pa najdete na portalu mlad.si. Naše projekte, dogodivščine in prihodnje dogodke lahko spremljate na naši Facebook strani na povezavi https://www.facebook.com/klise.klub/ ali na naši spletni strani. Ob tem vse študente ali dijake, ki bi želeli soustvarjati dogodke v lokalnem okolju, vabimo, da stopijo v kontakt z nami in postanejo del ekipe. Komaj čakamo na nova skupna doživetja!

Evropa je pomembna, ker lahko skupaj varujemo demokracijo.

KLIŠE Klub

#UPORABI SVOJ GLAS

Osnovna šola Šmartno

JUNAKI NAŠEGA ČASA

Avtorica članka: Vlasta Tacer

Na prireditvi *Slovesni dan prostovoljstva*, ki je bila v torek, 21. 5. 2024, v Kočevju, je Slovenska filantropija ponovno podeljevala naziv Junaki našega časa. Med prejemniki je bila tudi Osnovna šola Šmartno pri Litiji.

Naziv so prejeli tudi prostovoljci, ki so v šolskem letu 2023/24 opravili vsaj 24 ur prostovoljnega dela. V letošnjem letu so se naši prostovoljci vključevali v oddelke podaljšanega bivanja, starejšim v Domu Tisje so s svojimi obiski krajšali čas, vključevali so se v zbiralne akcije na šoli in širše, sodelovali na stojnicah, pisali pa so tudi Pisma za lepši dan, urejali šolsko okolico, vodili plesni krožek, izdelovali plakate, ustvarjali, zbirali zamaške, urejali izposojevalnico igrač in menjalnico oblačil in delali še marsikaj zanimivega in lepega, s čimer so drugim in sebi lepšali ter bogatili vsakdan.

Zato čestitke vsem prostovoljcem, predvsem pa zahvala vsem učiteljem mentorjem, ki jih pri tem spremljajo in spodbujajo.

KNJIGOBEŽNICA

Avtorica članka: Petra Ivanušič

Ob rojstnem dnevu naše šole nam je Knjižnica Litija podarila Knjigobežnico. In tako smo v okolici šole dobili nov bralni kotiček. Knjigobežnica je knjižnica na prostem, kjer si lahko bralci izmenjujejo knjige ali pa jih ob njej le prebirajo.

Trenutno so v Knjigobežnici nastavljene knjige, ki nam jih je podarila knjižnica. Našli boste knjige za otroke in odrasle. Vsak učenec, starš, krajan ali drug obiskovalec lahko v hiško nastavi knjigo, ki mu je bila všeč in bi jo rad delil z drugimi. Mimoidoči si knjigo lahko zgolj izposodi in kasneje vrne, lahko pa jo vzame in obdrži, v Knjigobežnico pa prinese knjigo, ki je ne potrebuje več.

Knjigobežnice polnijo ljubitelji knjig, ki želijo prebrane zgodbe deliti z drugimi in ne želijo, da bi se na njih nabiral prah ali bi romale v smeti. Vsaka knjiga je dobrodošla – pravljica, slikanica, poučna knjiga, zgodba za otroke in knjiga za odrasle – vse bo našlo svoje bralce.

Na bralne urice k šolski Knjigobežnici vabim vse ljubitelje knjig! Najlepša hvala g. Branetu Kralju, ki je namestil novo pridobitev.

MEPI USPEH NA OŠ ŠMARTNO PRI LITIJI

Avtorica članka: Iris Korošec Kocjan, pedagoginja in mentorica MEPI na OŠ Šmartno

Z veseljem in ponosom sporočamo, da je v mesecu juniju petim devetošolcem OŠ Šmartno uspelo osvojiti Mednarodno priznanje za mlade (MEPI) na bronasti stopnji.

Vida Tori, Larisa Roškar, Neja Zavrl, Marko Lupše in Timotej Hauptman so uspešno uresničili visoko zastavljene cilje na področju prostovoljstva, veščin in rekreativnega športa, vse skupaj pa še dopolnili z izpeljavo dvodnevne pustolovsko-pohodniške odprave od Šentjurja pri Celju do Podčetrtka. Naši mladi MEPI ekipi, ki je sama sebe šaljivo poimenovala »Prešvicane kamele«, iskreno čestitamo za uspeh ter želimo obilo dobre volje, vztrajnosti in poguma na njihovi nadaljnji življenjski poti.

PODRUŽNIČNA ŠOLA ŠTANGARSKE POLJANE PRAZNUJE 50 LET

Avtorica članka: Petra Ivanušič

Nekje v osrednji Sloveniji leži majhna vas. In ta majhna vas nosi ime Štangarske Poljane. V tej majhni vasi stoji majhna šola – Podružnična šola Štangarske Poljane. Šola je majhna, toda praznuje velikih 50 let.

Šolsko življenje vsakega kraja je kot pisan mozaik. Sestavljen je iz velikih in majhnih, uspešnih in neuspešnih, pomembnih in nepomembnih, veselih in žalostnih dogodkov. Tako je bilo in je še vedno tudi v Štangarskih Poljanah.

Obeležitev 50. rojstnega dne naše šole je potekalo v četrtek, 13. 6., na šolskem igrišču. Učenci in učiteljice šole so za vse prisotne krajane, nekdanje učence, učitelje in starše pripravili čudovit kulturni program, rdeča nit programa pa je bila Šola nekoč in danes. Prireditev je popestril Pihalni orkester Litija pod vodstvom gospoda Vasje Namestnika.

Dobrodošlico je vsem zaželela dolgoletna vodja podružnične šole, gospa Alenka Kralj, ki je vse prisotne na kratko popeljala skozi zgodovino naše šole. Odprtje šole v Štangarskih Poljanah je bilo v nedeljo, 29. 9. 1974. Vodja šole je bila 30 let gospa Andreja Kastelic, leta 2004 je vodenje prevzela Alenka Kralj, zadnji dve leti pa šolo vodi Petra Ivanušič. V 50 letih je šolo obiskalo 358 posameznikov. Največ učencev je bilo v šolskem letu 1988/89, kar 37, najmanj pa v letu 2019/20, ko jih je bilo 16.

Svoja občutja o pomenu podružničnih šol sta izrazila tudi ravnatelj Osnovne šole Šmartno pri Litiji, gospod Tomaž Rozina, in župan Občine Šmartno pri Litiji, gospod Blaž Izlakar. Prisotne je nagovoril tudi domačin in sedanji minister za javno upravo, gospod Franc Props. Vsi trije so šoli in zaposlenim čestitali ob tako pomembnem jubileju.

Ob koncu kulturnega programa so se učenci in učiteljice poslovili od dolgoletne učiteljice in sodelavke Alenke Kralj, saj po 40 letih poučevanja odhaja v zaslužen pokoj.

Ob praznovanju rojstnega dne je naša šola prejela darila. Predsednik PGD Štangarske Poljane, gospod Matej Jug, nam je poklonil športni rekvizit, s katerim se bodo učenci preizkusili v vztrajnosti in natančnosti. Predsednica KŠD Velika Štanga, gospa Andrejka Kastelic, nam je poklonila žoge za odbojko, košarko in nogomet. Oba sta se zahvalila za dolgoletno in zgledno sodelovanje šole z društvoma. Za konec smo zapeli Vse najboljše naši šoli in razrezali torto.

Vsi udeleženci praznovanja so se na povabilo vodje šole po prijetnem kulturnem programu lahko bogato pogostili v šolskih prostorih in si ogledali razstavo Šolstvo skozi čas. Najdlje so se obiskovalci zadržali v šolski avli ob fotografijah, ki so jih popeljale skozi 50 let generacij naše šole. Mnogi so ob gledanju slik poklepetali in obujali spomine iz šolskih dni.

Če pogledate našo šolsko zgradbo, morate priznati, da sproti lepo skrbimo zanjo in ji ni mogoče prisoditi 50 let. Kdor se spominja prvih let delovanja šole, bo lahko opazil, da nimamo več lesenega oboja fasade in stropov, ladijski pod v učilnicah je zamenjal sodobnejši material, nič več ne pospravljamo premoga v kurilnico, saj prostore ogrevamo s pomočjo toplotne črpalke, preuredili smo zelenico in igrala, garaža se je spremenila v mini učilnico, pridobili smo novo vrtno lopo za športne pripomočke in vrtno orodje, nove so sanitarije in kuhinja, letos bo še garderoba – in še marsikaj bi lahko naštela.

Pomemben pečat so v zgodovini naše šole pustili vsi nekdanji učitelji in delavci, saj so vanjo vložili večino svojega ustvarjalnega duha. Njihova ustvarjalnost se je nalezljivo prenašala na prihajajoče generacije učiteljev. Smo šola, ki se lahko ponosno ozira na uspehe številnih generacij, ki so uspele na različnih področjih kulturnega, političnega in gospodarskega življenja. Mnogi pa so uspeli kot ljudje, ki so znali poiskati srečo in jo deliti z drugimi. Podrobna zgodovina šolstva v Štangarskih Poljanah je ovekovečena v zborniku, ki ga je zapisala in oblikovala naša učiteljica Alenka Kralj in je v mesecu maju ugledal luč sveta.

Prireditev nam ne bi uspela brez pomoči posebnih ljudi in organizacij. Posebna zahvala gre PGD Štangarske Poljane pod vodstvom g. Mateja Juga za vso pomoč pri organizaciji prireditve in parkiranja, Občini Šmartno pri Litiji za prireditveni oder, Društvu kmetic Litija Šmartno za sladke dobrote, g. Darku Tomažiču za postavitev šotora, Foto formatu Litija za pomoč pri pripravi razstave v šolski avli, ge. Anji Sotlar za najslajšo in največjo torto ob 50-letnici šole, vodstvu OŠ Šmartno za pomoč pri tiskanju plakatov in izdaji zbornika, g. Blažu Marnu za prevoz stolov, g. Branetu Kralju za oblikovanje in namestitev dekoracije, sosedu Jožetu Goršetu za fotografiranje, g. Roku Berdajsu za ozvočenje, posebna zahvala vsem krajanom, ki so omogočili parkirna mesta, in seveda napovedovalcema prireditve, našima nekdanjima učencema, ge. Tanji Kastelic in g. Tinetu Fortuni. Najlepša hvala vsem skupaj in tudi vsem ostalim, ki ste kakorkoli pomagali pri obeležitvi naše 50-letnice.

Hvaležna sem, da sem danes lahko del te čudovite zgodbe ob 50-letnici naše šole. Praznujemo pol stoletja znanja, vzgoje in nepozabnih spominov. Šola ni le prostor za učenje in izobraževanje, je tudi srce skupnosti, kjer se prepletajo življenjske poti številnih generacij. Naša podružnična šola bo še naprej svetilnik znanja, ki bo vodil naše otroke na poti do njihovih sanj.

FESTIVAL BOGENŠPERK

Ne spreglejte!

NINA PUŠLAR

19. julij

Nina Pušlar se vrača na grad Bogenšperk. Vstopnice za koncert so še na voljo na prodajnih mestih Eventim, v TIC Šmartno in recepciji gradu Bogenšperk.

5. avgust

GRAJSKE POČITNICE

Počitnice bodo potekale od 5. do 9. avgusta in so namenjene otrokom, starim od 6 do 12 let. Število mest je omejeno. Prijave: info@bogensperk.si

ŠMARTNO KUHA

23. avgust

V Šmartnem bo tudi letos zadišalo po slastnih dobrotah. Druženje ob kulinarični ponudbi na Staretovem trgu se bo pričelo ob 15. uri. Vabljeni!

6. september

ŠANK ROCK AKUSTIKA

Na terasi gradu Bogenšperk nas bo septembra obiskal legendarni Šank Rock. Vstopnice so že v prodaji na prodajnih mestih Eventim, v TIC Šmartno in recepciji gradu Bogenšperk.

VALVASORJEV POHOD

21. september

Na predzadnjo soboto v septembru se bomo ponovno podali na Valvasorjev pohod. Start bo ob 9. uri na gradu Bogenšperk, krožna pot pa bo pohodnike vodila po obronkih nekdanjega grajskega posestva, mimo Črnega Potoka, Lihtenberka, Sel in Slatne. Vabljeni!

Obisk gradu Bogenšperk v številkah

Avtor članka: Javni zavod Bogenšperk

V maju in juniju si je muzejske razstave gradu Bogenšperk ogledalo 2.869 obiskovalcev, od tega 1.735 učencev in dijakov.

Meseca maj in junij sta bila na gradu Bogenšperk tudi letos pestra in aktivna. Poleg dogodkov, ki so bili izvedeni v sklopu 10. Festivala Bogenšperk, obiskovalce privabljajo tudi zanimive grajske muzejske razstave. Te si je v maju ogledalo 1.219 obiskovalcev; 670 je bilo učencev in dijakov, med njimi 41 najmlajših, ki so si grad ogledali v spremstvu hlapca Jurija, 41 otrok se je udeležilo tudi grafične delavnice. Junija si je muzejske razstave ogledalo 1.650 obiskovalcev, od katerih je bilo 1.065 učencev in dijakov; med njimi je bilo tokrat kar 420 mlajših, ki so se udeležili animiranega ogleda s hlapcem Jurijem, za 281 obiskovalcev pa smo izvedli tudi grafične delavnice. Slednje se je v juniju udeležila celo skupina odraslih.

Veseli smo, da lahko obiskovalcem, še posebej mlajšim, predstavimo zanimive zgodbe, skrite za grajskimi zidovi. Počitnice so pravi čas za načrtovanje novih idej in programov, ki bodo mladim še bolj približali življenja lastnikov enega najmlajših gradov na Slovenskem, ter se ob tem veselimo novega šolskega leta in z njim novih šolskih skupin. Seveda pa ste na ogled gradu in muzeja vabljeni vsi, tudi odrasli. Ob tem ne pozabite, da se lahko udeležite tudi javnega vodstva, ki poteka vsako soboto ob 11. uri. Dobrodošli!

Foto: Mojca Knez, Neža Dacar

JAVNI ZAVOD BOGENŠPERK

Uspešni referendumi in evropske volitve

Avtor članka: Gibanje Svoboda Šmartno pri Litiji

Za nami so težko pričakovane evropske volitve ter referendumi. V Gibanju Svoboda smo na svoj rezultat lahko ponosni, saj smo prejeli več kot 22 % podporo, s tem pa tudi potrditev našega dosedanjega dela in odlično popotnico za naprej. Poleg dobrega rezultata na evropskih volitvah, na katerih sta mandat dobila Irena Joveva in Marjan Šarec, smo uspešno potrdili vsa štiri referendumska vprašanja.

Prebivalci Slovenije ste nam dali jasen mandat, da uredimo pravico do pomoči pri prostovoljnem končanju življenja, področje pridelave, predelave in uporabe konoplje ter uvedemo preferenčni glas na državnozborskih volitvah. Poleg tega smo dosegli še tretji cilj, to je rekordno volilno udeležbo na evropskih volitvah. Ljudem smo uspešno približali evropske teme in verjamemo, da ste slišali naše sporočilo, da so bile te volitve ključnega pomena za prihodnost Slovenije in Evropske unije.

Zahvaljujemo se vsem volivkam in volivcem, ki ste nam izkazali zaupanje. Vaš prispevek je bil izjemnega pomena in je dober pokazatelj tega, da vam je mar, v kakšnem svetu živimo. Skupaj smo dokazali, da smo kot politična skupnost sposobni združiti raznolike glasove in ideje, na sodelovanju in vključevanju pa bomo gradili tudi v prihodnje.

Lilin vrtiljak

Avtorica članka: Aleksandra Krnc

Zgodil se je otroški in odrasli ekstempore na temo 175 let železnice v Litiji.

V petek, 7. 6., smo odprli zaključno razstavo otrok ustvarjalcev Cici in Male Lile. Njihova dela so na ogled v avli Občine Litija. V otvoritvenem programu je sodeloval pevski zbor 2. in 3. razreda OŠ Gradec z zborovodjo Nives Koželj. Izvedbo pesmi je spremljala Nika Koprivnikar. Vsem se najlepše zahvaljujemo! V sodelovanju z ZKMŠ in Glasbeno šolo Litija - Šmartno smo v Šmelcu, kjer so sodelovali člani sekcije Lila piše s poezijo in člani sekcije Foto Lila z razstavo fotografij, obeležili Dan Save. Odrasli likovniki so se v organizaciji JSKD udeležili ekstempora na temo Kolorizem na Medvedjem brdu. Kmalu bodo na ogled dela, ustvarjena na ekstemporu.

Novice iz OZVVS Litija

STROKOVNA EKSKURZIJA V LJUBLJANI

Avtorica članka: Jožica Belja

V soboto, 18. 5. 2024, smo se Veterani OZVVS Litija - Šmartno odpravili na strokovno ekskurzijo v Ljubljano. Zjutraj smo se zbrali na železniški postaji v Litiji in izkoristili ugodnost brezplačnega prevoza za pot v Ljubljano in nazaj.

Na železniški postaji v Ljubljani nas je pričakal Dušan Presetnik, predsednik OZVVS Ljubljana, in nas pospremil do Prešernovega trga. Podal nam je osnovne informacije glede dogodkov med osamosvojitveno vojno v Ljubljani, nato pa je vodenje po prestolnici prevzela vodička.

Tekom dneva smo si ogledali staro mestno jedro in se odpeljali z gondolo na Ljubljanski grad. Po ogledu gradu smo se vrnili nazaj v mesto, kjer nas je na reki Ljubljanici že čakala naša barka, s katero smo odpluli v smeri Vrhnike do Črne vasi in nazaj. Na barki smo se zadržali cca 3 ure, med tem časom so nas gostitelji postregli z okusnim in obilnim kosilom. V nadaljevanju smo obiskali spomenik braniteljev Ljubljane 90–91 in nato še muzej novejše zgodovine v Tivoliju. Ob osemnajsti uri smo se polni lepih vtisov vrnili z vlakom nazaj v Litijo. Ob tej priložnost se g. Jožetu Kosu zahvaljujemo za odlično organizacijo dogodka.

Veteranski pozdrav

NAVODILA ZA PISANJE PRISPEVKOV

Prispevki za objavo v Krajevnih novicah morajo vsebovati naslednje:

- naslov,
- navedbo avtorja,
- odebeljen prvi odstavek,
- smiselno strukturirano besedilo,
- celotna dolžina članka naj ne presega 3/4 strani (pisava Times New Roman 12, razmik med vrsticami 1,5 – članek je lahko daljši po predhodnem dogovoru z uredništvom),
- posebej priložene slike čim večje ločljivosti (ne prilepljene v Word).Želje v zvezi z oblikovanjem članka naj bodo zapisane na koncu dokumenta v **rdeči barvi**.

Uredništvo Krajevnih novic

VOJNI VETERANI SO PRAZNOVALI

Avtor članka: Ivan Lovše, predsednik OZVVS Litija - Šmartno

Obeležujemo dan vojnih veteranov 1991 s tradicionalno prireditvijo na Geometričnem središču Slovenije. Letošnje prireditve se udeležujejo tudi učenci nagrajenci literarnega natečaja, ki so ga pripravile veteranske organizacije iz Pomurja. Veseli smo, da smo tudi tako lahko predstavili del naše zgodovine.

Zbrane sta nagovorila Miloš Kimovec, predstavnik društva Geoss, ter župan Litije Franci Rokavec. Slavnostni govornik je bil predsednik Vlade RS dr. Robert Golob. Izrazil je veliko veselje in čast, da lahko nagovori vojne veterane, ki se takrat nismo delili na leve in desne, kot je dejal. Ceni naš praznik kot praznik, ki je ostal neideološki.

Predsednik vlade je poudaril, da je osamosvojitev najvišje dejanje v zgodovini naroda. »*Osamosvojitev je bila narodno dejanje, pri čemer je pomembna ljubezen do svojega naroda. Če te ljubezni ne bi čutili, ne bi bilo referendumske odločitve, še manj zmage v osamosvojitveni vojni.*«

Po končanem uradnem delu je sledilo prijetno druženje veteranov ob obujanju spominov in odlični malici. Zveza veteranov vojne za Slovenijo in Zveza policijskih veteranskih društev Sever ob dnevu veteranov vojne 1991 praznujeta spomin na 17. 5. 1990, ko je bila ustanovljena Manevrska struktura narodne zaščite. Za to so se odločili zaradi premestitve orožja takratne teritorialne obrambe iz lastnih skladišč v skladišča pod nadzorom Jugoslovanske ljudske armade. Tako so preprečili razorožitev takratne teritorialne obrambe in vzpostavili obrambne sile na novo nastajajoče države.

KŠD Velika Štanga

Avtorica članka: Andreja Kastelic

Hvala vsem, ki ste kakorkoli pripomogli, da se je v spomladanskem obdobju v našem društvu res dogajalo veliko lepega.

V sodelovanju s PGD Štangarske Poljane se je organizirala čistilna akcija po vasi, nato kresovanje za domačine ob 1. maju, potem smo res vsi združeni (PGD, župnija in društvo) izpeljali motozbor. Nadalje smo sodelovali na balinarskem turnirju v Mežici, od koder so se tekmovalci vrnili s prvim mestom. Spotoma sta se odvijali in zaključili 2. liga OLMN in OLMN veterani, kjer je ekipa KŠD Velika Štanga dosegla skupno 6. mesto in KŠD Velika Štanga veterani 3. mesto. Prav tako se je zaključilo tekmovanje v balinanju. Domači ekipi sta zasedli 2. in 4. mesto, na zaključnem turnirju pa 1. in 2. mesto. Dvakrat je naš park uporabila tudi OŠ Štangarske Poljane, izredno smo veseli, da jim lahko služi.

Iskrene čestitke vsem sodelujočim ter zahvala vsem, ki ekipe in tekmovanja spremljate, spodbujate in za nas veselo navijate. Biti v katerikoli ekipi ni enostavno. Veliko je dogovarjanja, usklajevanja, menjav služb, da fantje in dekleti lahko sestavijo ekipo za tekmo. Zato res hvala vsem, ki si prizadevate in se trudite, da vam s skupnimi močmi uspe vedno znova. Še posebna zahvala organizatorjem ekip in vsem, zaradi katerih sta športni park Komun ter okolica cerkve vedno znova vzorno pokošena in urejena.

Pomladanski del smo zaključili na najlepši možni način. S koncertom duhovne glasbe domačega župnika Janeza Ferleža in gosta Antonija Tkalca. Sledili sta prijateljski nogometni tekmi. Prva med mladinci in nato naslednja med duhovniki in veterani. Poskrbeli ste za veliko dobre volje. Za konec dneva smo za god »*poropotali*« Janezu Ferležu, ki nas je vse prav lepo pogostil. Hvala!

Bodimo in držimo skupaj še naprej, tako v dobrem kakor tudi v slabem, da tudi slabo spet postane dobro. Zmoremo!

Bachovi cvetni plesi na poletni večer v Domu Tisje

Avtorica članka: Klavdija Zupančič

Ko se je proti večeru vse nekoliko umirilo in je sonce postreglo z nežnejšimi žarki, smo 7. 6. pripravili poletni večer za stanovalce. Zbrali smo se v parku domskega vrta, ki ni le čudovit, pač pa tudi čudežen, saj nam odpira oči za živo in neživo, ki nas obdaja in nam kaže, kako je svet lep. V parku, v katerem že vse cveti in diši, cvetlice pa nas razvajajo s svojo barvitostjo, smo poletni večer odprli in počastili z Bachovimi cvetnimi plesi.

Plesi so nastali na osnovi teorije in prakse zdravljenja s cvetnimi esencami, ki ga je odkril angleški zdravnik dr. Edvard Bach. Iz rastlin v neokrnjeni naravi je naredil osemintrideset esenc. Navdih za pridobivanje esenc je dobil ob opazovanju rosnih kapljic na cvetovih rastlin. Dr. Edward Bach je določil osemintrideset esenc, ki imajo pozitiven vpliv na psihofizično stanje človeka. Sedemintrideset esenc je pridobil iz rastlin, osemintrideseto pa je poimenoval študenčnica.

Plesne koreografije je sestavila latvijska zdravilka, koreografinja in plesalka Anastasia Geng, ki je intuitivno povezala zdravilne lastnosti posameznih rastlin z arhetipi sporočil izbranih gibov in različnimi oblikami krožnih plesov.

Kaj je lepšega kot plesati, se sprostiti, začutiti tok pozitivne energije in se prepustiti glasbi, ki telo in um ponese v harmonijo bivanja, sprostitve, radosti in notranjega miru.

Zaplesali smo tri Bachove cvetne plese. Al Ahat, Bor in Oljko. Bachovi cvetni plesi se plešejo v krogu in vsak ima svojo zgodbo in svoj namen. Na primer ples Oljka je za vse tiste, ki jim primanjkuje energije, ki so utrujeni in izčrpani. Plesi v krogu so simbol večnega združevanja. Krog nima začetka ne konca in tako plesalci med plesom in glasbo ustvarjajo neprekinjen tok gibanja. To nas opominja, da smo vsi povezani in da naše življenje ni samo individualna pot, temveč smo del nečesa večjega. V plesih v krogu izražamo enotnost, medsebojno podporo in neskončno povezavo med ljudmi, ki se združijo v ritmu glasbe.

Plesom so se pridružili otroci, zaposleni in stanovalci, saj so plesi ritmično preprosti in pozitivno učinkujejo na plesalce ne glede na starost. Za sodelovanje in ples nista potrebna posebno predznanje ali izurjenost. Ravno v tem je čar teh plesov, s čimer je vsakomur omogočeno, da se jih lahko udeleži.

Večer smo nadaljevali z gospo Vido Lukač, ki je zvesta prostovoljka v Domu Tisje in ima velik čut za sočloveka. Ta večer je z nami podelila tudi svoje avtorske pesmi, ki so se ujele v njeno Tkanino življenja, ki slehernega med nami spodbujajo, da ceni in ljubi življenje.

Bil je lep poleten večer. Bil je čaroben večer. In bil je naš večer.

Društvo upokojencev Šmartno

NA OBISKU DRUŠTVA UPOKOJENCEV ŠMARTNO PRI LITIJI

Avtorica članka: Milena Mrzel

Ko je g. Janez Gorišek, doma na Litijski cesti v Šmartnem pri Litiji, prebral voščilnico za rojstni dan, se je hudomušno nasmehnil: *»A, 90 let sem že star, toliko …«*

Jubilant g. Janez Gorišek je 14. 5. praznoval 90 pomladi. Obiskali sva ga prostovoljka Marija in jaz. Vsak dan s palicama prehodi turico preko Sitarjevške ceste, čez Zavrstnik, mimo Grmač in domov na Ustje. To ga drži pokonci, še vedno se zna pohecati in opravlja lažja dela okrog hiše.

Urica in pol je hitro minila, žena Pavla in snaha Lidija sta naju lepo postregli. Pogovor je potekal sproščeno, obujali smo stare in nove čase. Vnukinja slavljenca nas je še slikala, to je bilo smeha, ko smo se postavljali. Tako malo je potrebno, da nekomu polepšamo dan.

IZLET ŠMARSKIH UPOKOJENCEV NA SVETE VIŠARJE (1766 m)

Avtor članka: Jože Loc

Število udeleženk in udeležencev izleta na Svete Višarje, dne 6. 6. 2024, dokazuje, da smo si tokrat izbrali res tisto, kar nam je všeč. Bilo nas je 47, napolnili smo avtobus. In po naključju je bil četrtek ravno tisti dan v tednu letošnje pomladi, ko vremenoslovci niso napovedovali padavin, čeprav so še par dni prej poročali o poplavah v Nemčiji in drugje.

Svete Višarje so postale romarski kraj, ko je neki pastir iz Žabnic (Camporosso in Valcanale) leta 1360 v okolici iskal svoje ovce. Našel jih je klečeče okoli grma. Ko je pogledal v grm, je v njem opazil kip matere božje z Jezusom v naročju. Kip je odnesel dol v Žabnice in ga izročil domačemu župniku. Župnik je kip zaklenil v omaro, vendar ga je pastir naslednji dan zopet našel na istem kraju. To se je ponovilo trikrat, zato se je župnik posvetoval z oglejskim patriarhom. Od takrat so Svete Višarje do nastanka brezjanske romarske poti postale glavni romarski kraj za Slovence. Danes so Svete Višarje stičišče štirih narodov in romarski kraj za Furlane, Italijane, Avstrijce in Slovence – tu vsako leto poteka tradicionalno srečanje treh dežel – zato je skoraj vsaka maša v cerkvici trijezična. Vsako leto pa je na Svetih Višarjah tudi srečanje treh Slovenij. Matične, zamejske in izseljenske.

Po obisku Višarij smo se najprej ustavili na tržnici v Trbižu (Tarvisio), kjer je še vedno tako kot v času rajnke Jugoslavije veliko prodajaln s tekstilom in drugo robo. Bilo je nekaj nakupov, v glavnem pa smo obujali spomine, kako smo včasih iz Italije v Jugoslavijo tihotapili kavbojke, kavo in usnjene jopiče. Na kratko pa smo se ustavili še na Zelencih, kjer smo si ogledali izvir Save Dolinke. Ker so nas iz gostišča, kjer so nam pripravljali kosilo, prosili, naj pridemo malček kasneje, kot je bilo dogovorjeno, smo se ustavili še v Kranjski gori, ob jezercu Jasna. To je kraj, kjer se ob lepotah narave človek res napolni z veseljem do življenja. V gostišče v Podbrezje smo prišli na pozno kosilo, a je teknilo še bolj kot običajno. Ob dobri hrani in živahnih pogovorih smo se medsebojno še bolj povezali in že se oziramo naprej, ko se bomo v začetku septembra zopet podali na izlet na Gorenjsko, na Brezje.

Pisana ploskocevka

Avtor članka: Janez Javorski, ŠD Javor, Sekcija za zelišča

Na Kitajskem in Japonskem uporaba te gobe v medicinske namene sega že daleč v zgodovino. Na Kitajskem jo imenujejo Yun Zhi in se v tradicionalni kitajski medicini uporablja za zdravljenje pljučnih obolenj, krepitev želodca in vranice, povečanje energije ter ob kroničnih obolenjih.

Potrjeno delovanje pisane ploskocevke je:

- protitumorsko,
- protivirusno,
- protimikrobno,
- imunomodulatorno,
- antioksidativno.

Najbolj zanimivo je, vsaj zame, da pisana ploskocevka raste ob Javorski energijski in učni poti. Spada v zvrst medicinskih gob. Pri pripravi tinkture s kuhanjem iz ploskocevke raztopimo nam neprebavljivo vlaknino hitin, ki je derivat glukoze in jo najdemo tudi v zunanjem skeletu rakov. Posušimo jo in zmeljemo ter primerno količino vstavimo v stekleno posodo in prelijemo s sadjevcem. Vsakodnevno pretresemo vsebino kozarca in po štirih tednih pridobimo kvalitetno tinkturo iz ploskocevke. Tinktura iz ploskocevke deluje tako, da zavira rast rakavih celic, spodbuja imunski odgovor in poveča število aktivnih t. i. naravnih celic ubijalk (natural killer cells) in ostalih limfocitov, ki so pomembni predvsem v boju proti virusnim okužbam in rakavim celicam. V študijah so dokazali njen pozitivni vpliv pri pomanjkljivi imunosti, različnih tipih raka, hepatitisu B in C ter malariji.

Sekcija za zelišča pri ŠD Javor vsakodnevno raziskuje bližnjo in daljno okolico ter spoznava, da v naši okolici rastejo zelišča, ki nam pomagajo do ohranjanja zdravja in tudi zdravijo.

Novice iz MePZ Zvon

MEPZ ZVON SE JE UDELEŽIL 23. ZVONARIJADE NA MUTI

Avtor članka: Jože Loc

V soboto, 22. 6. 2024, je Mešani pevski zbor Zvon iz Šmartnega pri Litiji pevsko sezono 2023/24 zaključil na najboljši možni način. Udeležili smo se tradicionalne Zvonarijade, ki so jo letos priredili gostitelji Mešanega pevskega zbora Zvon iz Mute.

Še pred desetimi leti se je dogodka udeležilo več kot deset pevskih zborov iz vse Slovenije, ki se imenujejo Zvon. V času epidemije koronavirusa je to vsakoletno druženje Zvonov zamrlo za skoraj tri leta. Lani, konec novembra, pa se je na pobudo Moškega pevskega zbora Zvon iz Šempetra v Savinjski dolini želja po druženju Zvonov zopet obudila. Na prireditev smo sicer prišli le trije pevski zbori, a smo vsi skupaj ugotovili, da nam takšna druženja veliko pomenijo. Zato smo bili veseli vabila iz Mute. Tudi tokrat v Muto ni prišlo več kot deset zborov kot v času pred epidemijo, temveč le trije. Zakaj so drugi Zvonovi v Sloveniji utihnili, ne vemo.

Prijazni Korošci so nas sprejeli gostoljubno in nam razkazali etnološki muzej, v katerem domujeta tudi kovaški in gasilski muzej. Na Zvonarijadi smo se pevke in pevci iz Šmartnega predstavili s petimi pesmimi iz igre s petjem Ta presneta ljubezen, ki smo jo letos izvedli v aprilu in maju. Na dogodku, ki je bil obenem del praznovanja ob občinskem prazniku na Muti, so poleg pevk in pevcev sodelovali tudi otroci, veliki talenti glasbene šole na Muti, ki so občinstvo navdušili na klavirju, bobnih in tolkalih. Po nastopu je sledila pogostitev in kmalu zatem so se odprla naša pevska grla. Spontanega petja zvonašev in zvonašic vseh treh zborov kar ni in ni bilo konec. Na to, da je čas za odhod domov, nas je pravzaprav opozoril šofer avtobusa, ker je imel naslednji dan obveznosti. Pevke in pevci Zvona iz Šmartnega na zaslužene poletne počitnice odhajamo zadovoljni in ponosni, da nam je v tej pevski sezoni uspelo uresničiti najtežji projekt zadnjih desetih let, igro s petjem Ta presneta ljubezen, v katero je bilo vso pevsko sezono vloženega veliko našega časa, predvsem pa truda in skrbi naše zborovodkinje Marije Celestina.

NASTOPI IN DRUŽENJA PEVK IN PEVCEV MEPZ ZVON OB KONCU SEZONE 2023/24

Avtorica članka: Katarina Kragelj

Po uspešnem praznovanju naše 40-letnice v aprilu in po ponovitvi igre s petjem Ta presneta ljubezen v Kisovcu in Litiji smo pevke in pevci pridno hodili na pevske vaje ter se z našo zborovodkinjo Marijo Celestina pripravili še na nekaj nastopov.

Za lažje petje in sproščenost, smo na začetku junija najprej odšli na res lep izlet, ki nam ga je organizirala naša pevka. Pot nas je najprej peljala v Novo mesto, kjer smo se okrepčali v prijetnem gostišču ob reki Krki. Bela krajina, kamor smo bili namenjeni, nas je očarala, tako pokrajina kot prijazni ljudje in njene znamenitosti. Ogledali smo si muzej gasilstva v Metliki, v Radovici smo odšli v staro šolo in bili pri pouku, pri katerem je bil na tabli napisan datum 8. 6. 1958 in je strogi učitelj mahal s palico. Imeli smo uro zgodovine, pri kateri smo se učili o Beli krajini, odgovarjali na vprašanja, risali in pisali po tabli, predvsem pa smo morali sedeti čisto pri miru, z rokami na hrbtu. O, saj se nismo mogli premagati in smo se smejali, po razredu so leteli listki s sporočili, učitelj je bil pa hud in je še bolj mahal s palico. Ni manjkalo njegovih domislic, na katere nismo smeli odgovarjati. Vse se je dobro končalo, dobili smo spričevala. Odpeljali smo se naprej na kosilo v Podzemelj k prijaznim gostiteljem. Za konec smo si ogledali še staro belokranjsko hišo v krajinskem parku Šokčev dvor in prisluhnili razlagi o pridelavi in predelavi lanu in volne. Bilo je zelo zanimivo. Na poti domov smo avtobus spremenili v pojočega, saj smo glasno prepevali.

Naslednji naš nastop je bil v Litiji, kjer smo prepevali na odprtju razstave društva Lila. Bilo je prijetno in srčno.

Že dva dni kasneje, v nedeljo, 16. 6. 2024, smo se udeležili 53. pevskega tabora v Šentvidu pri Stični, ki je imel naslov Ta šmentana ljubezen. Letos ni bilo tako zelo vroče. Generalka in druženje pod drevesi pri prijaznih domačinih sta minila v res veselem razpoloženju. Šentvid pri Stični je vrvel od življenja. Ko smo čakali na povorko, smo z ostalimi zbori prepevali – tako, iz srca. To je nepozabno doživetje za vsakega pevca, kakor tudi petje na igrišču, pod milim nebom, ko ti dirigira maestro Igor Švara.

Na sončno ponedeljkovo popoldne smo obiskali našo dolgoletno in zvesto pevko ter jo s svojim obiskom in petjem zelo razveselili. Za zaključek naše pevske sezone pa smo se pri gostoljubnih in dobrih ljudeh udeležili še Zvonarijade na Muti.

Novice iz MDI Litija - Šmartno

TRADICIONALNO SREČANJE INVALIDOV

Še en dogodek iz našega letnega programa aktivnosti je za nami. Tokrat malo drugače, kot smo bili vajeni pretekla leta. Organizatorji smo se namreč odločili, da za pokušino organiziramo srečanje težjih invalidov brez žive glasbe. Pa smo jo pogrešali? Po moji oceni in videnem razpoloženju prav nič. Če je temu res tako, pa moramo vsekakor pridobiti še mnenja udeležencev.

Četrtkovo popoldne nam je bilo po zajetnem deževnem obdobju vremensko naklonjeno. Postavljena šotora sta nas varovala pred pripeko sončnih žarkov. Izkazalo se je, da se da dvorišče pred novim domom prav prijetno urediti za takšno srečanje. Točnost je lepa čednost! Tako pravi star slovenski pregovor, ki pa nas je tokrat malo presenetil. Lepo je bilo videti, da se je skoraj 150-glava množica v dobrih 30 minutah zbrala pred domom. Nemogoče je bilo v hipu postreči vsem tako s hrano kot pijačo. Zmogljivost priročno postavljene »poljske kuhinje« je bila omejena tako za peko rib kot za peko slastnih čevapčičev in zrezkov. Občasno se je malo zataknilo, za kar se udeležencem opravičujemo in se jim obenem zahvaljujemo, da so razumeli, da ne gre vse na en mah. Ob dejstvu, da so stregli naši prostovoljci, ne izurjeni gostinci, pa je vsaka nenamerna pomanjkljivost še bolj opravičljiva.

Zbrano množico je nagovoril predsednik društva Miro Vidic, ki je nanizal aktivnosti in dosežke s področja izvajanja socialnih programov. Pozdravila nas je tudi podžupanja Lijana Lovše, ki je izrazila zadovoljstvo nad aktivnostmi društva in navzoče povabila, da se udeležimo prireditev, ki se bodo v mesecu juniju odvijale v počastitev občinskega praznika. Spodbudne besede nam je namenila tudi predsednica diabetikov Mihaela Ameršek.

Ob koncu tega prispevka je prav, da se iz srca zahvalimo vsem tistim pridnim gospodinjam, ki so s svojimi sladkimi dobrotami popestrile postrežbo. Iskrena hvala vsem prostovoljcem in prostovoljkam društva za požrtvovalno delo, ki je segalo od priprav do izvedbe in zaključka prireditve. Hvala tudi Davorju Kralju, ki nas je presenetil s svojo prijateljico kitaro, in iskrena hvala tudi domačinu Zoranu Cilenšku, ki je čisto ob koncu prireditve zapel nekaj slovenskih in dalmatinskih pesmi. Leto je hitro naokoli, zato vam že sedaj kličemo: *»Ponovno se dobimo prihodnje leto, do takrat pa ostanite zdravi in se v čim večjem številu udeležujte aktivnosti, ki se odvijajo v društvu!«*

Vera Bric

PROSTO DELOVNO MESTO – ZELENI INVAL IP, D. O. O.

Invalidsko podjetje Zeleni inval, d. o. o., katerega ustanovitelj je Medobčinsko društvo invalidov Litija - Šmartno, išče delavko s statusom invalida (2. ali 3. kategorija ali telesna okvara 80 % ali več) za čiščenje poslovnih prostorov in stanovanjskih objektov. Delo poteka v dopoldanskem času za polni delovni čas. Za več informacij pokličite na tel. 031 491 462.

Mojca Bajc

INVALIDSKI VOZIČEK

Obveščamo vas, da imamo na voljo rabljen invalidski voziček. Interesenti, ki bi ga želeli pridobiti v uporabo, naj pokličejo na telefon 01 898 12 84, 041 436 655 ali sporočijo na e-naslov drustvo.inv.litija@siol.net.

Miro Vidic

KLEMEN IVANČIČ – DRŽAVNI PRVAK V KEGLJANJU

Z območnega tekmovanja, 20. 4. 2024, ki se je odvijalo v Brežicah, sta se na državno prvenstvo uvrstila Klemen Ivančič in Ferdo Kunstelj. Na državnem prvenstvu, 11. 5. 2024, v Celju je državni prvak v nacionalnem razredu postal naš član Klemen Ivančič.

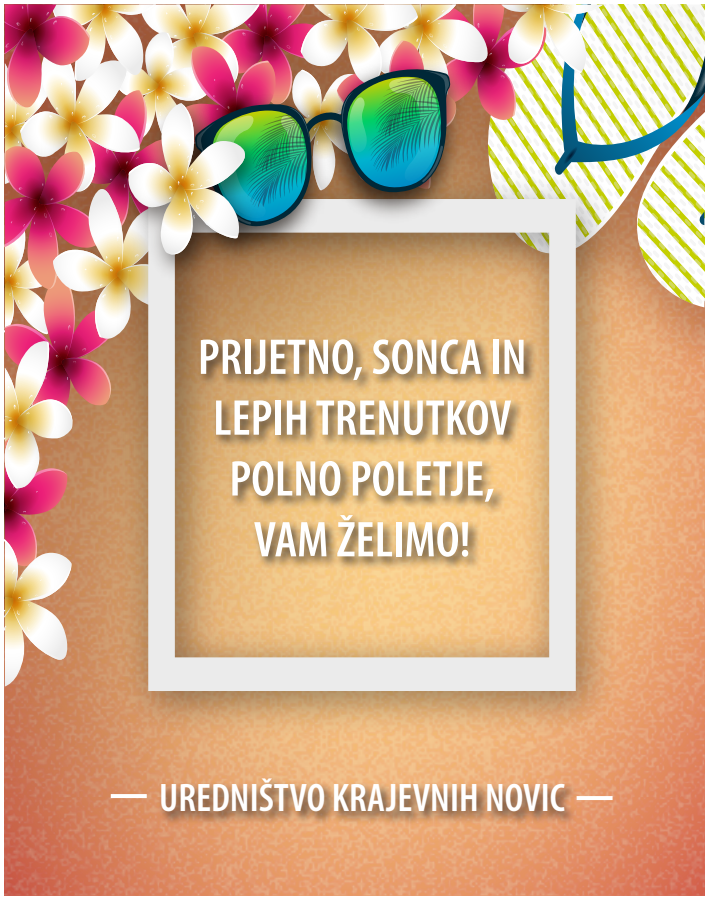
SLOVENSKA BAKLA 2024

Slovenska bakla 2024 tudi letos potuje po vseslovenski poti pred olimpijskimi in paraolimpijskimi igrami v Parizu. Na poti bo obiskala vseh 212 slovenskih občin in tako združila športnike in parašportnike ter navijače.

Športniki invalidi, tako imenovani parainvalidi, člani Medobčinskega društva invalidov Litija in Šmartno pri Litiji smo pri sprejemu le-te 11. 6. na Vačah sodelovali kot nositelji bakle. Zveza za šport invalidov Slovenije – Paraolimpijski komite je v povabilu za sodelovanje zapisala: *»S štafetno predajo Slovenske bakle bomo v mesecih pred olimpijskimi in paraolimpijskimi igrami v Parizu širili vrednote miru, prijateljstva, strpnosti in povezani krepili pozitivno energijo in podporo športnikom ob njihovih nastopih.«*

Slovenska bakla je izdelana iz recikliranega nerjavnega jekla in bukovega lesa. Oblika in izbor materialov sta prepletena z močno simboliko: reciklirano nerjavno jeklo kot simbol trdnosti in trajnosti ter bukov les kot simbol modrosti in samozavesti. Plamenico zaključuje krona v silhueti Triglava. Ročaj iz bukovega lesa objema pet olimpijskih krogov, simbolov povezovanja. Plamen v kroni širi svetlobo, simbol upanja. Plamenica je bila izdelana v jeklarni SIJ Metala Ravne na Koroškem. Predstavnice našega društva so predale plamenico našemu najboljšemu košarkašu Dušanu Hauptmanu.

Ana Mohar

PGD Kostrevnica – 100 let v službi ljudstva

Avtor članka: PGD Kostrevnica in Uroš Pušnik

Dvoletne priprave so se zaključile in prišel je »Gasilski vikend«, kot so ga poimenovali nekateri. Trodnevni dogodek, s katerim smo obeležili okroglo obletnico delovanja.

Naša zgodovina se je začela pisati leta 1924, ko so se takratni prebivalci kostrevniške doline odločili, da ob večjih požarih ljudem lahko uspešno pomaga le organizirano gasilsko društvo.

Da bi naš visoki jubilej obeležili, kot se spodobi, smo si za dogodke v letošnjem letu zadali več projektov, ki smo jih tudi uspešno izpeljali. Ker stoletna zgodovina ponuja ogromno informacij in zanimivosti, smo se odločili, da jih zberemo in izdamo v obliki zbornika, ki nosi naslov *Tovariši*. V njem ni opisana zgolj zgodovina našega društva, pač pa tudi samega kraja in društev, ki delujejo na našem področju.

Od leta 1925 imamo v društvu brizgalno, ki nosi vzdevek »Murka«. Ta se ponaša z letnico 1872. Ker gre za pomemben društveni eksponat in pomemben del zgodovine društva, smo se odločili za njeno prenovo, da ji vrnemo prvoten izgled.

V zadnjih dveh letih je tudi gasilski dom počasi dobival novo podobo. Najprej smo prenovili operativne, nato zgornje prostore, za konec pa je dobil še novo zunanjo podobo.

Obletnico smo želeli proslaviti tudi z različnimi dogodki. Prva od pomembnejših je bila slavnostna seja za člane društva, ki je potekala 6. 6. Sejo so vodili mladi člani društva, ki so poskrbeli tudi za kulturne vložke. Tekom seje so člane nagovorili predsednik društva Mitja Jesenšek, poveljnik društva Urban Habe, predsednik GZ Šmartno pri Litiji Marjan Janežič in župan Blaž Izlakar. Podelili smo tudi 76 društvenih priznanj. V petek, 14. 6., je v skupni organizaciji z GZ Šmartno potekalo srečanje veteranov regije Ljubljana 3. Obiskalo ga je 515 starejših gasilcev, ki so se najprej pomerili v zbijanju tarče s staro ročno brizgalno in vaji raznoterosti. Tekmovalna enota iz Kostrevnice je v konkurenci 41 ekip dosegla izvrstno 4. mesto, Vintarjevec 8. in Zavrstnik 13. mesto. Veteranke PGD Šmartno so med šestimi tekmovalnimi enotami zasedle 4. mesto. Po tekmovalnem delu je sledilo druženje ob hladni pijači in dobri hrani.

Naslednji dan, 15. 6., smo organizirali veliko gasilsko veselico z ansamblom Stil. V nedeljo, 16. 6., sta potekali gasilska parada in slovesnost ob 100-letnici društva. Na paradi so sodelovale zastavonošinje na konjih z Gracarjeve domačije, člani Folklorne skupine Javorje na konjski vpregi s člani Konjerejskega društva Radohova vas, Pihalni orkester Litija, mladinci – nosilci gasilskega znaka, vod praporov, mladine, članov in članic ter na koncu motoriziran del parade na čelu z obnovljeno staro brizgalno s konjsko vprego domačije Krančen. Na paradi je sodelovalo 169 posameznikov, tri konjske vprege, 14 praporov in 16 vozil. Na osrednji slovesnosti so zbrane nagovorili predsednik PGD Kostrevnica Mitja Jesenšek, župan Občine Šmartno pri Litiji Blaž Izlakar, predsednik GZ Šmartno Marjan Janežič in podpoveljnik GZ Slovenije Klemen Repovš, med ostalimi povabljenimi gosti pa so bili prisotni tudi član Upravnega odbora GZ Slovenije Slavko Jalovec, poveljnik GZ Šmartno Franci Ponebšek, podžupan Občine Šmartno pri Litiji Darko Vidic ter poveljnik Štaba civilne zaščite Občine Šmartno pri Litiji Janko Zaman. Tovariš Jesenšek je v svojem pozdravu med drugim izpostavil tudi zahvalo za razumevanje vsem družinam, saj so njihovi domači pogosto odsotni, na intervencijah pa se nemalokrat in kaj hitro lahko zgodi, da so tudi v nevarnosti. Zato sta vsem prisotnim gasilcem podelila blagoslov za varstvo in priprošnjo sv. Florjanu domači župnik gospod Marko Mohor Stegnar in domačin gospod Martin Golob.

Med slovesnostjo so bila podeljena priznanja na nivoju Gasilske zveze Šmartno in Gasilske zveze Slovenije. V zahvalo za izjemno dolgoletno požrtvovalno delo sta najvišje priznanje, priznanje za posebne zasluge, prejela Rado Jesenšek in Ciril Elsner. Zahvalili pa smo se tudi vsem, s katerimi že več let dobro sodelujemo, in tistim, ki so nam pomagali pri izvedbi naših projektov ob 100-letnici. Za kulturni del so poskrbeli člani Pihalnega orkestra Litija, Darko Vidic in Aleš Šuštaršič.

V aktivnosti ob 100-letnici je bilo vloženega veliko časa in tudi sredstev. Vsem članom našega in ostalih društev, krajanom, podjetnikom, Občini Šmartno pri Litiji, GZ Šmartno, vsem, ki ste tako ali drugače sodelovali ali pomagali, se najlepše zahvaljujemo. Zahvaljujemo se tudi vsem sodelujočim pri pripravah in izvedbah srečanja veteranov, veselice, parade in slovesnosti, obnovi gasilskega doma, pripravi zbornika in obnovi brizgalne ter vsem ostalim, ki se ne najdete med zgoraj naštetimi.

Pred 100 leti je bil pozdrav gasilcev *»V službi ljudstva – na pomoč!«*, zadnjih 10 let pa naše društvo spremlja slogan *»Za pomoč na voljo dan in noč«*. Upamo, da bo tako tudi naslednjih 100 let.

Čaka pa nas še en večji dogodek. Na dan ustanovitve društva, 8. 9., bo na našem področju potekala vaja enot v sistemu zaščite in reševanja z naslovom Kostrevnica 100.

Razvojni center Srca Slovenije

Avtorica članka: Jasna Presečki

PRISOTNOST NOBELOVEGA NAGRAJENCA OBOGATILA SREČANJE PARTNERJEV MICROFUTURE PROJEKTA

V okviru projekta Microfuture smo se 15. in 16. 5. udeležili tretjega srečanja projektnih partnerjev in konference v Parizu. Projekt je namenjen podpori posameznikom, mladim, socialnim podjetjem in ostalim, ki imajo odlične poslovne ideje ne pa tudi sredstev za njihovo uresničitev. Z njim želimo izboljšati dostop do mikrokreditov. Sestanek se je začel s pozdravnim nagovorom direktorja regionalnega Oddelka Seine Saint Denis. Posvetovalni partner na projektu, Yunus Foundation, je prvi dan predstavil obširno **primerjalno analizo in izpostavil ključne izzive, s katerimi se srečujejo pobude za mikrofinanciranje v partnerskih državah**. **Anita Molka** je predstavila **analizo vrzeli**, ki je bila pripravljena glede na poročilo OECD o socialnem podjetništvu in socialni ekonomiji ter v sodelovanju z **MGTŠ, socialnimi podjetji in razvojnimi organizacijami**, ki nakazuje na slabo razvitost in interes za podporno okolje za mikrofinanciranje in socialno ekonomijo v Sloveniji. Predstavila je tudi slovenski dobri praksi, od katerih je bila **MIKRO FI AGRO** Slovenskega regionalnega razvojnega sklada **prepoznana kot tretja najboljša praksa** med podanimi in zanimiva predvsem za švedsko okolje. **Za Slovenijo so zanimive** predvsem romunska spletna platforma **Ashoka**, vzpostavljena na nacionalni ravni z naprednimi AI tehnologijami, ki deležnikom predlaga njim najprimernejše razpise, spodbuja in povezuje socialna podjetja ter zagotavlja finančna sredstva preko donacij. Inkubator in investitor, ki prvenstveno podpira podpovprečno zastopane podjetnike v Franciji, pri čemer se osredotoča na manj razvita geografska območja, je **Tremplin Capital, In Depth** pa je dobra praksa, ki nudi svetovanja posameznikom, ki se soočajo s finančnimi težavami. Ponuja nasvete o učinkovitem upravljanju financ, predstavlja razpoložljive rešitve in subvencije v njihovi lokalni skupnosti ter jih usmerja k virom pomoči.

Partnerji projekta Microfuture smo imeli med konferenco, ki jo je 15. 5. organiziral Oddelek Seine Saint Denis, **priložnost spoznati Nobelovega nagrajenca in ustanovitelja Grameen Bank, Muhammada Yunusa**, ki že 50 let nudi posojila najranljivejšim ciljnim skupinam. Njegovo pionirsko delo je bilo v **navdih za pripravo in začetek samega projekta *Microfuture***. Konferenca je povezala številne pomembne osebnosti s področja mikrofinanciranja, kot so direktorji bank, skladov, uspešni podjetniki in predstavniki lokalne oblasti.

Drugi dan smo obiskali **lokalno socialno podjetje Boutique-Ecole**, majhno trgovino in delavnico, ki sodeluje z **lokalnimi umetniki in obrtniki, ki so iskalci zaposlitve** in sodijo med ranljive ciljne skupine. Trgovina, ki je hkrati tudi kavarna, se povezuje z

lokalnimi podjetji, od katerih pridobiva reciklirane materiale, iz njih pa izdeluje končne izdelke.

Obiskali smo tudi **lokalno posestvo La Ferme des Possibles**, ki jo vodi podjetje Novaedia. Direktor Mohamed Gnabaly, ki je tudi župan regije Seine Saint Denis v Parizu, je predstavil njihovo delovanje, predvsem, kako **zagotavljajo delovna mesta najranljivejšim skupinam, kot so osebe s posebnimi potrebami**. Ukvarjajo se s pridelavo sadja in zelenjave, ki ga po naročilu dostavljajo lokalnim naročnikom, nudijo pogostitve in oddajajo prostore za dogodke. Prav tako imajo na posestvu nekaj vrst domačih živali, da jih lahko mestni otroci spoznavajo tudi v živo.

Projekt, ki je v izvajanju že eno leto, kaže prve uspešne rezultate. Glede na rezultate raziskave se bomo v Sloveniji osredotočili predvsem na **ozaveščanje in spodbujanje sodelovanja** med ključnimi akterji (socialnimi podjetji, finančnimi institucijami, odločevalci in ranljivimi ciljnimi skupinami) in **izboljšanje dostopa do različnih mikrofinančnih mehanizmov**. Prenos najprimernejše dobre prakse v naše okolje bi omogočil tudi pripravo novega projekta na LAS razpis za spodbujanje podjetništva med ranljivimi ciljnimi skupinami. Verjamemo, da smo na dobri poti k vpeljevanju sprememb, ki bodo prinesle pozitivne rezultate v sektorju mikrofinanciranja in socialnega podjetništva.

SREČANJE PROJEKTNIH PARTNERJEV PROJEKTA HYPRO4ST V LJUBLJANI

11. in 12. 6. smo se udeležili tretjega srečanja projektnih partnerjev na projektu HyPro4ST, ki ga je tokrat gostila Ekonomska fakulteta v Ljubljani. V projektu sodeluje kar 17 partnerjev iz šestih evropskih držav, končni rezultati projekta bodo na voljo v sedmih jezikih.

Glavni cilj projekta je razviti novo delovno mesto *»Trajnostnega in hibridnega projektnega vodje«* za sektor trajnostnega turizma, da bi izboljšali spretnosti posameznikov na področju trajnostnega, hibridnega, digitalnega, kreativnega in podjetniškega vodenja projektov, zagotovili zadosten nabor kadra, ki ga turistični sektor nedvomno potrebuje, **preprečili izgube delovnih mest, neenakost** in druga zaposlitvena tveganja ter se prilagodili potrebam trga dela **v turizmu**.

V zadnjem letu smo partnerji pripravili izobraževalne module, tako za **inštruktorje, visokošolske učitelje in profesorje** kot tudi za **posameznike**, ki bi želeli pridobiti nov poklicni naziv »Trajnostnega in hibridnega projektnega vodje« za trajnostni turizem. V prihajajočih mesecih bodo potekala šestdnevna intenzivna izobraževanja za inštruktorje, visokošolske učitelje in profesorje, ki jih bodo izvedle sodelujoče fakultete iz šestih držav Evropske unije. Za ta namen je bil pripravljen Praktični vodnik za inštruktorje. Fakultete bodo **izšolale 60 strokovnjakov**, ki bodo po uspešno opravljenem programu usposabljanja naprej izobraževali posameznike, ki si želijo pridobiti znanje, kompetence in veščine trajnostnega turizma. Prav tako bodo z novim študijskim letom **izvedle dve pilotni izobraževanji za študente**, ki bodo po uspešnem zaključku pridobili ECTS točke.

Vsi, ki bi želeli postati certificirani »Trajnostni in hibridni projektni vodje« za trajnostni turizem, boste lahko konec tega leta z registracijo na projektni spletni strani opravili izobraževanje in tako prejeli certifikat.

Za več informacij nas lahko kontaktirate na jasna.presecki@razvoj.si.

Iz dela RKS OZ Litija

Avtor člankov: RKS OZ Litija

KRVODAJALSTVO

Ob dnevu slovenskega krvodajalstva, ki ga obeležujemo 4. 6., se zahvaljujemo vsem krvodajalcem za darovano kri, za nesebično pomoč drugim do boljše in zdrave prihodnosti. Kri je nenadomestljivo zdravilo, pri zagotavljanju krvi pa si pomagamo lahko ljudje le med seboj. Za nemoteno preskrbo s krvjo vsak dan v povprečju potrebujemo 350 darovalcev. Krvodajalske akcije potekajo nemoteno, še vedno pa velja, da se je za odvzem potrebno vnaprej naročiti. 14. 6. vsako leto države po vsem svetu praznujejo svetovni dan krvodajalcev. Namen praznika je širiti zavedanje o pomembnosti varne krvi in krvnih pripravkov ter se zahvaliti vsem prostovoljnim krvodajalcem, ki s svojim nesebičnim dejanjem rešujejo življenja. Hvala vsem, ki dnevno rešujete življenja, vračate zdravje in pomagate nadaljevati plemenito tradicijo slovenskega krvodajalstva!

TEDEN RDEČEGA KRIŽA

Ob Tednu Rdečega križa so potekali sprejemi med mlade člane Rdečega križa. Do konca šolskega leta je bilo med mlade člane Rdečega križa sprejetih 44 otrok. Zahvaljujemo se staršem, ker tudi vi našim najmlajšim kažete pot humanosti in solidarnosti.

ZBOR ČLANOV RDEČEGA KRIŽA SLOVENIJE

V petek, 14. 6. 2024, smo se udeležili Zbora članov RKS, ki je letos potekal v Gradacu pri Metliki. 18. 6. je minilo 80 let od sklica ustanovnega zbora in s tem ponovne vzpostavitve Rdečega križa Slovenije. Gradac v Beli krajini je mesto, kjer je bil pred osemdesetimi leti ponovno vzpostavljen Rdeči križ Slovenije, najstarejša humanitarna organizacija na svetu in tudi v Sloveniji, saj začetki njenega delovanja na Slovenskem segajo v leto 1866. Zbor članov je bil v prvi vrsti slavnostno obarvan, poleg razgibanega kulturnega programa sta ga zaznamovala še govor slavnostnega govornika, poveljnika Civilne zaščite RS (Uprava Republike Slovenije za zaščito in reševanje) Srečka Šestana, in govor predsednice RKS, mag. Ane Žerjal.

Prejeli smo zahvalo za izjemen prispevek na področju humanitarnega delovanja. Na začetku leta smo prejeli zahvalo Ministrstva za delo, družino, socialne pravice in enake možnosti (MDDSZ) za prizadevno razdeljevanje pomoči iz Sklada za evropsko pomoč najbolj ogroženim v času poplav. Vse bolj očitno je, da v družini Rdečega križa Slovenije, MDDSZ in ostalih organizacijah vidijo trud in delo, ki ga opravljamo za dobrobit ljudi, vse prostovoljne ure, ki so bile narejene, vso birokracijo, ki je potrebna za transparentno nudenje pomoči.

Prav naša načela in vrednote pa so bile tisto, na kar se je v svojem govoru na zboru članov RKS osredotočil slavnostni govornik, poveljnik Civilne zaščite, Srečko Šestan – preplet načel med obema organizacijama, ki v veliki meri temeljita na prostovoljstvu, pomembni in kar prevečkrat spregledani vlogi Rdečega križa Slovenija kot prvega pomočnika javnim oblastem, izpostavil pa je tudi dva nedavna primera, ko so bili predani in srčni prostovoljci naše organizacije resnično nepogrešljivi – begunska kriza in epidemija covida-19, pri čemer seveda ni šlo niti mimo lanskih poplav. Civilna zaščita RS in Rdeči križ Slovenije bosta tako skozi nepredvidljive viharje prihodnjih dni še naprej krmarila z ramo ob rami, si stala ob strani in bila vedno tam, kjer bodo ljudje, sploh pa ranljive skupine, potrebovali našo pomoč. Naša lokalna skupnost pa očitno tega ne vidi in smo jim, kot že prej omenjeno, kot organizacija samoumevni.

ZDRAVSTVENO LETOVANJE OTROK NA DEBELEM RTIČU V LETU 2024

Obveščamo vas, da do zapolnitve prostih mest sprejemamo prijave za zdravstveno letovanje otrok v zdravilišču RKS Debeli rtič od 21. do 29. 8. 2024.

Prijavnico lahko dobite na sedežu RKS OZ Litija, v osnovnih šolah in ZD Litija ali pa vam jo pošljemo po elektronski pošti. Potrditi jo mora osebni zdravnik. Podpisano in izpolnjeno vrnete nazaj na RK Litija, kjer boste prejeli nadaljnja navodila. Vse informacije dobite na telefon 01 896 37 30 ali 051 443 602 ali litija.ozrk@ozrks.si.

Koncert Janeza Ferleža in Antonia Tkalca

Avtorica članka: Romana Doles Čož

V nedeljo, 23. 6. 2024, je bil v Štangi koncert duhovne glasbe, ki je bil namenjen župljanom treh far – Štange, Prežganja in Janč – ter seveda drugim obiskovalcem.

Izvedla sta ga g. Janez Ferlež in g. Antonio Tkalec. Gospod Janez Ferlež je župnik, ki upravlja vse tri zgoraj omenjene župnije. Poleg tega je še glasbenik, ukvarja se z zeliščarstvom in je navdušen nogometaš. Antonio Tkalec pa je glasbenik, ki prihaja iz Varaždina in ravno tako kot naš župnik poje duhovne pesmi v svojem jeziku. V svojih pesmih nas nagovarjata, naj zaupamo v Gospoda, ki je vedno z nami. Naj bomo dobri drug do drugega in si pomagamo.

Janez Ferlež je član nogometne ekipe duhovnikov Pax. Letos se je omenjena ekipa duhovnikov na začetku februarja udeležila evropskega nogometnega prvenstva v Albaniji. Po koncertu Janeza Ferleža in Antonia Tkalca so nas duhovniki in veterani nogometnega društva iz Štange razveselili z nogometno tekmo. Dodatno težo pomembnosti tekme so dali trije možje. Gospod župan Blaž Izlakar in minister za javno upravo mag. Franc Props sta gospodu Ferležu podarila novo žogo in si seveda ogledala tekmo. Prvo žogo je brcnil kapetan slovenske futsal reprezentance Igor Osredkar. Navdušeno navijanje štangarskih navijačev za obe ekipi je odmevalo do neba, zato je bil na koncu tekme rezultat neodločen.

Gostilna pri Mačku

Avtor članka: Matevž Sotenšek, Gostilna pri Mačku

Gostilna pri Mačku je družinska gostilna s tradicijo že od leta 1906, ki se je vsa ta leta predajala iz roda v rod. Skupaj z ženo Natašo jo vodiva že od leta 1994. V veliko pomoč pa sta nama tudi hči Ana Vita in seveda moja mami Špela.

Na samem začetku se je kuhalo samo ob nedeljah, za ljudi, ki so prišli od maše in pojedli kakšno dobro juho z mesom, golaž ali vampe. Od tukaj tudi sedanji običaj, da se pri nas vsak četrtek kuha zelo dobre domače vampe v omaki. Za ljudi iz našega kraja in okolice je to postal običaj, saj se mnogi poslužijo tega, da prinesejo svoje lonce, vzamejo vampe za domov ali jih pojejo kar pri nas. Naša kuhinja ohranja lastno tradicijo in prav tako slovensko. Na našem jedilniku se najde mnogo jedi, ki so stare slovenske, če je seveda le mogoče zagotoviti sestavine. Ena izmed njih je tudi rajželjc, ki ga je pripravljala že moja stara mama. Rajželjc je bil včasih znan kot jed kmečkih družin, kasneje in v sedanjem času pa je zelo iskan, saj je njegova priprava zelo zahtevna in dolgotrajna. Na kratko, to je telečje tanko črevo, podobno kot vampi, samo da je to pri mladem teletu. Da se ga dobi, moraš prositi mesarja starega kova, saj čiščenje zahteva določeno znanje, nato se ga zelo grobo zmelje, začini z začimbami, zelenjavo, oblikuje v štruco, zavije v svinjsko pečko in speče v pečici, zraven pa postreže dober, fin pire zelene ali pire pastinaka.

Drugače je glavno vodilo naše kuhinje dnevno sveže, lokalno in, če je le možno, ekološko pridelano. Je pa tukaj na jedilniku še mnogo novih, tudi modernih jedi. Ena najbolj znanih pri nas je zrezek Maček s prilogo domačih skutnih štrukljev, zagotovo eden in edini v našem kulinaričnem prostoru. Od hladnih predjedi nudimo razno razne tatarje tune, lososa, govedine, za vegetarijance tatar rdeče pese, v zadnjem obdobju pa seveda naš lastno pridelan pršut krškopoljskega prašiča, zorjen več kot 24 mesecev, in salame medveda, gamsa, divjega prašiča, ter salami jelena in krškopoljskega prašiča. Siri so od pri nas zelo poznane sirarne Pustotnik. Kruh z drožmi pečemo sami. Juhe so skuhane po receptu naših babic, kar se v njih tudi okuša. Tukaj so potem še tople predjedi, na primer rižote, testenine, morske in mesne, pri glavnih jedeh pa izstopa pečena telečja krača in zorjeno lokalno goveje meso, ki vam ga pripravimo v zaprtem žaru na oglje. Od sladic se pohvalimo z domačo kremno rezino in drugimi domačimi sladicami. Ne pozabimo pa tudi na goste, ki so vegetarijanci ali vegani. Zelo priporočljive, če ne obvezne, so rezervacije, saj mnoge jedi rabijo kar nekaj predpriprave. Naš velik ponos sta zunanji letni vrt in prelepa okolica s tisočerimi drevesi, rožami in ostalimi rastlinami, da se na njih spočije vaše oko, ter velikim travnikom z otroškimi igrali za najmlajše obiskovalce. Za najmlajše so tu še naše domače živali. Skriti kotiček je naša vinska klet za vinske degustacije, ki se ponaša z že več kot 130 različnimi vini, večino slovenskih, najde pa se tudi kar nekaj vin iz Italije in Francije.

Toplo vabljeni, da nas pokličete in si zagotovite svojo mizo ter uživate v naši hrani, vinih, gostoljubju in prekrasni okolici.

Ponyji, retro duh in vršiški klanec

Prva junijska sobota je rezervirana za najbolj odbito kolesarsko dirko pri nas, dirko, ki je Kopitovcem pisana na kožo.

Avtorica članka: Ana Pušnik Prelogar

V Kranjski Gori je 1.6.2024 potekalo praznovanje jubilejne desete izvedbe retro praznika oziroma Red Bullovega dogodka Goni Pony na Vršič.

V doslej največji zasedbi smo Kopitovci že sedmič pognali hudiča na vrh Vršiča. 4 dekleta in 19 fantov se je uspešno spopadlo z vršiškimi serpentinami in preplavilo Vršič z rdečimi opravami in kolesi.

Vremenske razmere so bile letos nekoliko neprizanesljive do baznega tabora in številčne podporne ekipe, nasprotno pa so nekaj nižje temperature od običajnih junijskih godile tekmovalcem. Dež, ki je za čas dirke sicer ponehal, ni pokvaril vzdušja, niti vzel elana tekmovalcem.

Za nami je zabavna sobota, predvsem pa sproščeno druženje v športnem duhu, ki na naših dogodkih ne sme manjkati. Dogodek leta je za nami, a ekipa in Ponyji so že pripravljeni na naslednji izziv - Vzpon na Geoss konec junija.

Taekwondo klub Šmartno – Litija

Avtor članka: TKD ekipa

16. MEMORIJALNI TAEKWONDO TURNIR JOSIP JOVIĆ – IMOTSKI

Na 16. memorialni taekwondo turnir Josip Jović v kraju Imotski na Hrvaškem, ki je potekal 6. 4. 2024, smo se odpravili s štirimi tekmovalci, priključil se nam je še tekmovalec iz Kanga. Prijateljstvo med klubi nas povezuje.

Glede na to, da je vse malce dlje, smo vikend izkoristili tudi za druženje in izlet. V soboto smo navijali za naše borke in borce ter sotekmovalce iz Slovenije, ki so se v manjšem številu tudi udeležili kriterijskega tekmovanja. Naši so ponovno pokazali, da se kljub izgubljenim borbam njihova forma izboljšuje. 3. mesto so osvojili Jaš, Ema in Žana, Nika je pristala na 5. mestu.

Tekme smo uspešno izpeljali in se v poznih popoldanskih urah podali proti Zadru, kjer smo se nastanili, si ogledali mesto, se družili, nasmejali in se imeli čudovito. V otroški družbi je neprecenljivo. Mislim, da je bilo v njihovih očeh in veselju videti, da je tudi njim godil podaljšan vikend s svojimi prijatelji.
Trenerja Frenk in Polona, ki sta jih spremljala, sta zadovoljna, da jima je uspelo izpeljati vikend in da so borci dokazali, da kljub porazu napredujejo v svoji borbenosti.

Hvala staršem, da ste nam zaupali svoje otroke in hvala Niki Š. za pomoč na tekmi. Novim izkušnjam naproti! Iskrene čestitke vsem skupaj!

PLEMENITI TURNIR ZAPREŠIČ 2024

Plemeniti turnir Zaprešič 2024, 21. 4. 2024. Med vsemi 43 klubi iz Hrvaške, Bosne in Hercegovine in Slovenije smo dosegli skupno 10. mesto.

KICK
1. mesto: Filip
2. mesto: Sven, Lara
3. mesto: Alan, Lana
Tekmoval je tudi Kenan.

BORBE
1. mesto: Kenan, Jaš, Žana
2. mesto: Filip
3. mesto: Ema
5. mesto: Aiša, Alan, Nika
9. mesto: Sven

Vsaka borba je napredek, kljub porazu se vedno znova kaj naučimo. Čestitke vsem skupaj!

POLAGANJE IN PODELITEV DIPLOM ČRNIH PASOV

Vsaka zgodba se na neki stopnički konča in nadaljuje na višji ravni. Tudi v taekwondoju je tako. Naši vadeči so v januarju pokazali mojstru Tomažu Zakrajšku – 6. dan – svoje znanje, ki so ga pridobili v vseh teh letih treniranja. Delati leta na disciplini, kondiciji, miselnosti, vadbi tehniki udarcev in spoštovanju do taekwondoja je pogoj za pridobitev črnega mojstrskega pasu.

Mojster Tomaž Zakrajšek – 6. dan – in predsednica kluba Maruška Višnikar Bučar – 4. dan – sta slavnostno podelila diplome in pasove. Člani, ki so dobili črni pas oziroma poom (tisti, ki še niso dopolnili 15 let):

- črni pas: Nika Babić, Noel Saje in Tomotej Komljanc – 1. dan,
- poom: Žana Velagić Jereb, Anže Pirc, Daniel Babić, Nika Šircelj in Kristjan Ponebšek – 1. dan, Polona Saje – 3. dan, Franci Šircelj – 5. dan.

Vsem skupaj čestitamo in jim želimo veliko nadaljnjih uspehov na tekmovanjih ali zgolj na rekreacijskih treningih.

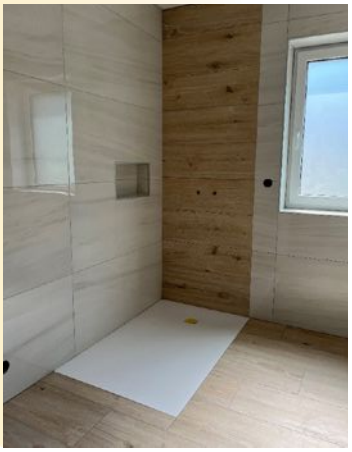
Keramičarstvo Jože Vidic, s. p.

Keramičarstvo Jože Vidic, s. p. je samostojno podjetje, ki želi svojim strankam ponuditi kakovostne storitve s področja keramičarskih del. Za delovanje podjetja so kakovost, natančnost in hitra odzivnost na prvem mestu. Na našem področju imamo že veliko izkušenj, saj zgodovina podjetja sega v leto 1995.

Ukvarjamo se s polaganjem talne in stenske keramike, polaganjem mozaikov, stopnic in drugimi keramičarskimi deli. Prav tako poskrbimo tudi za celotno adaptacijo vaše kopalnice. Ne glede na to, ali gre za majhen popravek v kopalnici ali za obsežno prenovo celotnega stanovanja, smo tu, da poskrbimo za vsak korak postopka. Od priprave površine do natančnega polaganja in zaključnih del se lahko zanesete na naše strokovno znanje in izkušnje.
Uporabljamo le najkakovostnejša lepila slovenskega proizvajalca in sledimo najnovejšim tehnikam, da zagotovimo, da je vsako delo opravljeno do popolnosti. Strankam med drugim nudimo svetovanje na področju izbire keramike in fugirnih mas.

Vsak projekt je edinstven, zato se posvetimo vašim željam in potrebam, da ustvarimo prilagojene rešitve, ki odražajo vaš stil in okus. Vaše zadovoljstvo je naša najvišja prioriteta, zato se trudimo, da vsak detajl ustreza vašim pričakovanjem.
Za informacije smo vam na voljo na keramicar@gmail.com in na telefonski številki 041 904 027.

Kogar imaš rad,
nikoli ne umre –
le daleč, daleč je ...
(T. Pavček)

ZAHVALA

ob slovesu naše mame

ALOJZIJE ZUPANČIČ

(13. 4. 1933–28. 5. 2024)

Prijateljem, sosedom in znancem se iz srca zahvaljujemo za izrečeno sožalje, darove, sočutne besede in vso pomoč. Hvala tudi gospodu župniku, Marku Mohorju Stegnarju, za lep obred in vsem, ki ste mamo pospremili na zadnji poti. Iskreno se zahvaljujemo dr. Nikolaju Benedičiču za vso zdravstveno oskrbo in podporo, predvsem pa za njegovo srčnost in človeškost.

Mama, pogrešali te bomo!

Sin Brane z družino

Pred kratkim še vedra in upanja polna,
s tegobami v zdravju, a ne zares bolna,
je naša ljuba mama bila,
a danes, čez noč je od nas odšla.
Med nami ljubljena si bila iz vsega srca,
večno bodi tudi tam, kjer si zdaj doma!

ZAHVALA

V 88. letu nas je zapustila naša draga mami, mama in sestra

ANA KOGOVŠEK

Ob njenem zemeljskem slovesu se iskreno zahvaljujemo zdravstvenemu osebju: dr. Nikolaju Benedičiču za dolgoletno zdravniško oskrbo, dr. Tomažu Kastelcu za izredno zavzetost pri obravnavi v zadnjih tednih, patronažni sestri Tini Berčon za sočutje in prijaznost ob obiskih na domu, duhovnikom g. Marjanu Lampretu, dr. Romanu Globokarju, g. Gregorju Celestini, g. Gregorju Bregarju ter g. župniku Marku Mohorju Stegnarju za doživeto opravljene molitve s pesmimi na dan pogreba in sam pogrebni obred. Hvala pevcem za občuteno petje na pogrebu, vsem pevcem Mešanega pevskega zbora Župnije Šmartno pri Litiji in prijateljem za prelepo zapete pesmi pri maši zadušnici, Pevskemu društvu Zvon za pevsko obogatitev sv. maše ob sedmem dnevu ter ganljivo petje ob obisku njenega groba.

Hvala vsem prijateljem za izkazano sočutje in znamenja podpore in vsem, ki ste se v velikem številu na dan pogreba poslovili od nje in jo pospremili na zadnji poti.

Hvala tudi vsem, ki ste namesto cvetja in sveč darovali za akcijo *»Karolina – rešimo ji življenje«*.

Žalujoči: vsi njeni

Življenje celo si garal,
za družino, dom vse si dal,
sledi ostale so povsod
od dela tvojih pridnih rok.

V SPOMIN

19. julija mineva pet let, odkar se je poslovil naš dragi

JOŽE BAJC

iz Gradiških Laz.

Hvala vsem, ki postojite ob njegovem grobu in ga ohranjate v lepem spominu.

Vsi njegovi

Prazen dom je in dvorišče,
naše oko zaman te išče,
solza, žalost in bolečina
te zbudila ni, ostala je le praznina, ki
hudo boli.

V SPOMIN

8. 6. 2024 je minilo leto dni, odkar nas je mnogo prezgodaj zapustil naš dragi

SIMON LEVAČIĆ

(24. 6. 1981–8. 6. 2023)
iz Lupinice.

Hvala vsem, ki mu prižigate sveče in postojite ob njegovem preranem grobu v Dolu pri Ljubljani in ga ohranjate v lepem spominu.

Partnerica Helena s hčerkicama Mineo in Elo, mami Milena z Marjanom, oče Mijo z Natašo ter sestra Tina s hčerko Zalo in Andražem

Obveznosti podložnikov do zemljiškega gospoda

Avtor članka: Tim Šteferl

Fevdalizem je gospodarsko-družbena ureditev, ki jo navadno povezujemo s srednjim vekom, v veljavi pa je pri nas ostal vse do revolucionarnega leta 1848, ko ga kot prevladujočo ureditev zamenja kapitalizem. V fevdalizmu je zemlja last zemljiškega gospoda, obdelujejo pa jo njemu podložni kmetje, ki morajo v zameno za zemljiškega gospoda opravljati tlako in oddajati dajatve. Vse pravice in obveznosti podložnikov so bile zapisane v knjigah, ki jih imenujemo urbarji. Tematika podložniških obveznosti je precej kompleksna, v grobem pa jih lahko razdelimo na storitve (tj. tlako) in dajatve.

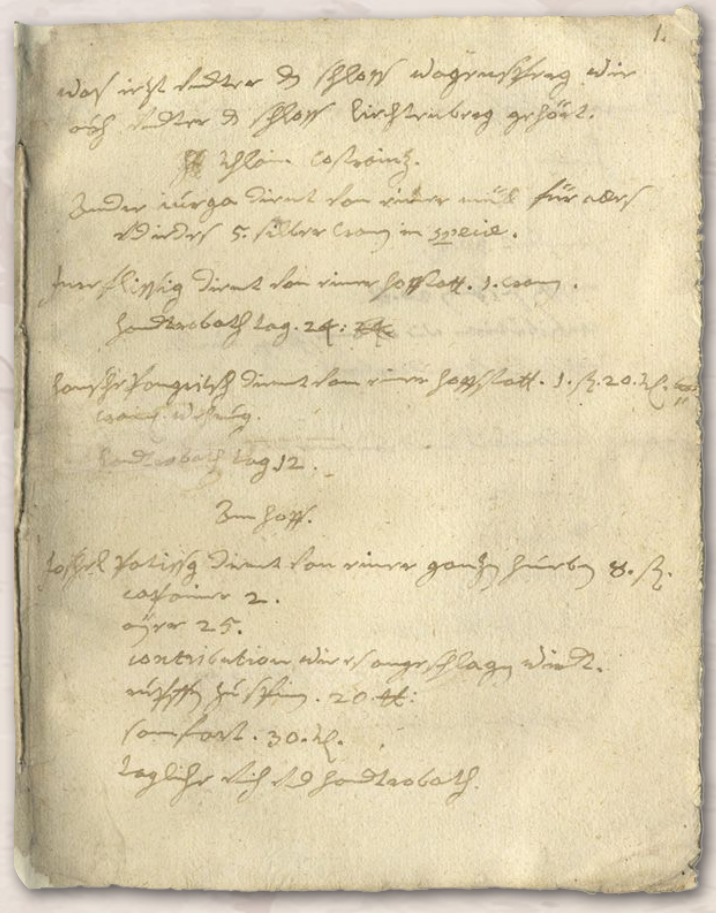
Tlaka (nem. Dienst ali Robot) je obveznost brezplačnega dela za zemljiškega gospoda in je spadala med redne podložnikove obveznosti. Lahko je bila odmerjena ali neodmerjena. Navadno je bila odmerjena tlaka označena zelo splošno, zato so pri njej podložnike najlažje izkoriščali. Najbolj so bila razširjena opravila pri obdelovanju gospostvenih njiv (npr. setev, žetev, oranje, brananje, gnojenje, okopavanje in spravilo pridelkov) in travnikov (npr. košnja, grabljenje, obračanje, spravilo). Za opravila v gozdu je bila predpisana gozdna tlaka, ki je sprva zajemala krčenje gozdov s sečnjo, kasneje pa se je spremenila v podiranje dreves za stavbni les ali drva, cepljenje drv ali tesanje. Pogosta je bila tudi lovska tlaka, ki je bila med kmeti še posebej osovražena. V to vrsto tlake so spadali izdelovanje mrež in pasti, vzreja lovskih psov in ptic, gradnja lovskih opazovalnic ter koč in podobno. Lov je bil sicer dovoljen samo plemstvu, kmetje pa so morali pri lovu vseeno sodelovati, navadno kot goniči ali pa so prevažali lovsko orodje. K lovski tlaki lahko prištejemo tudi ribolovno tlako. Zelo izčrpavajoča je bila gradbena tlaka. Slednjo so zahtevala vsa gospostva in je bila navadno neodmerjena. Namenjena je bila predvsem za gradnjo, popravljanje in vzdrževanje grajskih objektov in gradu pripadajočih stavb (npr. pristav). Tlaka je bila najbolj osovražena fevdalna obveznost. Nekateri zemljiški gospodje so kmetom na tlaki nudili hrano in pijačo (včasih celo dva obroka dnevno) ter krmo vlečni živini, spet drugi pa ne. K slednjim je spadal tudi Janez Vajkard Valvasor, ki je v svojem urbarju zapisal: *»Na tlaki se ne daje nič jesti, tudi ne kruh, prihajata pa ob velikih delih, kot so pletje, žetev, izvoz gnoja, oranje, lov na zajce, od vsake hube po dva tlačana.«*

Pravdne dajatve ali pravda (nem. Zins) so predstavljale drugo vrsto podložniških rednih obveznosti do zemljiškega gospoda. Pravda je bila glavno znamenje podložnosti kmetije in je redno pripadala zemljiškemu gospodu. Lahko bi rekli, da je bila pravda na nek način najemnina za hubo (tj. kmetijo). Kmetje so navadno dajatve oddajali v naturalijah ali pa v denarju. Med dajatvami so tekom celotnega fevdalnega obdobja prevladovala žita, pri čemer sta bila na prvem mestu oves in pšenica. Nekatere hube so morale oddajati lan ali konopljo. To sta bili namreč glavni surovini za izdelavo vrvi ali oblačil. Zelo pomembna je bila tudi dajatev sena, saj so ga gospostva nujno potrebovala za rejo konj. Takoj za dajatvami žita pa so bile dajatve živine ali živinskih proizvodov. Med živinskimi dajatvami so prevladovali prašiči. Prašiče kot dajatev navadno navajajo vsi urbarji, včasih celo pred žitom, saj sta svinjska mast in svinjsko meso v srednjem veku pa tudi kasneje veljala za izjemno dragocen proizvod. V hribovitih predelih se kot dajatev pogosto omenja ovce in jagnjeta, na Primorskem tudi kozličke. Govejo živino so oddajali le izjemoma, ta je bila potrebna za obdelovanje polj, pogosteje pa se kot dajatve omenjajo sir, mleko in maslo. Med splošne dajatve je spadala tudi perutnina, predvsem piščanci, sicer pa tudi kokoši in redkeje petelini, zelo razširjena je bila oddaja jajc. Konj podložniki navadno niso imeli. Poleg redne pravde je obstajala tudi t.i. mala pravda (nem. Kleinrecht). Ta količinsko navadno sicer ni bila obsežna, je pa bila zaradi jemanja za kmeta dragocenih dobrin precej nadležna. Mala pravda je služila predvsem za oskrbo grajske kuhinje.

Gornina ali gorščina (nem. Bergrecht) je bila dajatev za uživanje gorskih vinogradov. Navadno so to obveznost poravnali s stalno določeno količino mošta ali vina. Takšna dajatev je zapisana tudi v Valvasorjevem urbarju za gospostvo Bogenšperk, ki so mu pripadali gorski vinogradi na Novi Gori blizu Gabrovke. Slavni polihistor v svojem urbarju zapiše takole: *»Vinska gorica, imenovana Nova Gora, leži eno uro od gradu (Bogenšperk op.p.). Zajema več kot 40 vinogradov ali gornikov, od vseh pripada celoten delež, tj. vsa vinska desetina, prav tako celotna gornina.«* Podložniki so morali vinske dajatve na svoje stroške pripeljati v klet grajskega gospoda. Vinska klet na gradu Bogenšperk v sicer modernizirani obliki obstaja še danes.

Desetina (nem. Zehent) je podložniška dajatev, ki pomeni, da mora kmet deseti del svoje žetve ali prihodkov izročiti Cerkvi ali zemljiškemu gospodu. Navadno je bilo treba desetino dajati od pridelkov, za katere sta bila ob pridelavi potrebna plug in srp, ter prirastka v mali živini, ki je bil tako številen, da je bilo mogoče odbrati deseti del. Podobno kot pravda se je tudi desetina delila na veliko in malo. Veliki desetini so pripadale poljščine, mali desetini pa živinska dajatev.

Obstoj zemljiških gospostev je temeljil prav na rednem opravljanju tlake in dajanju pravde, zato so bile za nerednosti in neizpolnjevanje obveznosti predvidene kazni, o katerih so zemljiški gospodje odločali sami. V skrajnem primeru so zemljiška gospostva lahko podložnikom tudi odvzela hube. Valvasor pa je v svojem urbarju za gospostvi Bogenšperk in Lihtenberk iz leta 1680 svoje kmete pohvalil, saj je v zapisal: *»Kmetje so dobri, plačujejo redno, ni nobenih zaostankov.«*

Naslovni list urbarja za gospostvi Bogenšperk in Lihtenberk iz leta 1680, ki ga je Janez Vajkard Valvasor napisal lastnoročno. (Foto: Arhiv Republike Slovenije)